

rijksuniversiteit
groningen

faculteit gedrags- en
maatschappijwetenschappen

Hardnekkige stereotypen? Het effect van het bevestigen of ontkrachten van vooroordelen over een lage sociaaleconomische status op schooladviezen

Fiora Nels S5428866

Rijksuniversiteit Groningen

Faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen

Masterthesis onderzoeksvoorstel Onderwijsinnovatie

1^e beoordelaar: Anneke Timmermans

2^e beoordelaar: Hanke Korpershoek

01-06-2023

Aantal woorden: 7191

Samenvatting

Achtergrond. De sociaaleconomische status (SES) van een leerling speelt mee in het advies dat zij krijgen. Leerlingen met een lage SES krijgen eerder een lager schooladvies dan leerlingen met een hoge SES, ook wanneer de prestaties van leerlingen gelijk zijn. Vooroordelen van leerkrachten kunnen hierbij van invloed zijn. De rol van het bevestigen of ontkrachten van vooroordelen is nog niet onderzocht in het kader van SES.

Doel. Dit onderzoek kijkt naar de invloed van de SES van een leerling op het schooladvies dat zij krijgen en in hoeverre het bevestigen of ontkrachten van vooroordelen een rol speelt.

Methode. Er is gebruik gemaakt van een kwantitatief within-subject design op basis van vignetten met 308 participanten. De verzamelde gegevens zijn geanalyseerd met behulp van een multilevel analyse, de individuele metingen op niveau 1 waren genest binnen leerkracht op niveau 2.

Resultaten. In de dataset kwam naar voren dat leerlingen met een lage SES gemiddeld lagere schooladviezen krijgen dan leerlingen met een hoge SES, ook met gelijke prestatieprofielen. Zowel het bevestigen als ontkrachten van vooroordelen als het interactie-effect tussen SES en het bevestigen en ontkrachten van vooroordelen was niet significant.

Discussie. De bevindingen bevestigen dat de SES van een leerling invloed heeft op het schooladvies dat leerlingen krijgen. Het is belangrijk dat leerkrachten zich bewust zijn van deze invloed bij het geven van schooladviezen ongelijkheid tegen te gaan. Het bevestigen of ontkrachten van vooroordelen speelt geen rol in dit verband. Verder onderzoek wordt aanbevolen om de achterliggende redenen voor deze verschillen te onderzoeken.

Sleutelwoorden: schooladviezen, SES, vooroordelen, bevestigen en ontkrachten vooroordelen.

Abstract

Background. The socioeconomic status (SES) of students plays a role in the track recommendation they receive. Students from lower SES backgrounds are more likely to receive lower track recommendation compared to students from higher SES backgrounds, even when their academic performance is similar. Teacher biases towards lower SES students may influence this disparity. However, the role of confirming or debunking biases has not been explored in the context of SES.

Objective. This study examines the influence of a student's SES on the track recommendation they receive and the extent to which confirming or debunking biases play a role.

Method. A quantitative within-subject design was employed, using vignettes with 308 participants. The collected data was analyzed using multilevel analysis, with individual measurements at level 1 nested within individual teachers at level 2.

Results. The dataset revealed that, on average, teachers tend to give lower school advice to students from lower SES backgrounds compared to students from higher SES backgrounds, even when their academic profiles are similar. Neither confirming nor contradicting biases, nor the interaction effect between SES and confirming or contradicting biases, were found to be significant.

Discussion. The findings confirm that student SES has an influence on the school advice they receive. It is important for teachers to be aware of this influence in order to address educational inequality. Confirming or contradicting biases did not play a role in this context. Further research is recommended to investigate the underlying reasons for these differences.

Keywords: track recommendation, socioeconomic status, biases, confirming and contradicting prejudice.

Inleiding

Nederland heeft een sterk gedifferentieerd systeem voor het voortgezet onderwijs (Volante et al., 2022, p. 92), waarbij leerlingen in het laatste jaar van het primair onderwijs een schooladvies krijgen van hun leerkracht (De Boer et al., 2010; Dijks et al., 2020; Weiner, 2016). Leerlingen worden ingedeeld in een van de vier hiërarchische schooltypen: praktijkonderwijs, vmbo (basis, kader, gemengd en theoretisch), havo of vwo (De Boer et al., 2010; Het Onderwijsloket, z.d.). Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2022) geeft aan dat de meeste scholen bij het vaststellen van het schooladvies gebruik maken van verschillende informatiebronnen waaronder resultaten van methodetoetsen gedurende de hele schoolloopbaan, resultaten van niet-methode gebonden toetsen zoals Citoscores, het zorgdossier, gedragskenmerken, sociaalemotionele vaardigheden, werkhouding, motivatie, intelligentieonderzoeken en de thuissituatie van de leerling. Bovendien worden in veel situaties ook de verwachtingen van de leerkracht in acht genomen bij het bepalen van het uiteindelijke schooladvies (Boone & Van Houtte, 2013; Pietsch & Stubbe, 2007).

Vanaf het begin van hun loopbaan nemen leerkrachten bepaalde vooroordelen met betrekking tot de sociale achtergrond van groepen leerlingen mee in hun oordeel over individuele leerlingen (Krolak-Schwerdt et al., 2018). Indien de verwachtingen van leerkrachten meewegen in de advisering, bestaat het risico dat deze vooroordelen ook tot uiting komen in de schooladviezen (Batruch et al., 2023). Een van de kenmerken die van invloed kan zijn op het vaststellen van het schooladvies is de sociaaleconomische status (SES) van een leerling (Inspectie van het Onderwijs, 2018). Leerlingen met een lage SES krijgen eerder een lager schooladvies dan leerlingen met een hoge SES (Chzhen et al., 2018). De SES van een leerling wordt vaak gemeten aan de hand van het opleidingsniveau van ouders (Dijks et al., 2020), hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen een lage en een hoge SES (Yan & Gai, 2022).

Het schooltype waarin een leerling wordt geplaatst binnen het voortgezet onderwijs heeft een significant effect op de daaropvolgende onderwijs- en carrièremogelijkheden

(Jungbluth, 2003; Pit-ten Cate & Glock, 2018). Leerlingen zijn afhankelijk van de school en de leerkracht om een passend schooladvies te ontvangen dat de beste ontwikkelingsmogelijkheden biedt voor hun toekomst (Boone & Van Houtte, 2012). Echter, voor leerlingen met een lage SES is dit niet altijd het geval, de kans dat zij een advies krijgen om een theoretisch georiënteerde schooltype -havo en vwo- te volgen is 76,6% lager dan voor leerlingen met een hoge SES (Boone & Van Houtte, 2012). Bovendien blijkt dat het schooladvies van leerlingen met een lage SES minder vaak naar boven wordt bijgesteld op basis van hun scores op de eindtoets in groep acht (Swart et al., 2020). Indien het schooladvies lager is dan wat toetsprestaties aangeven, is er sprake van onder advisering. Dit kan worden gezien als een indicatie van onderbenutting van de talenten van een leerling (Mulder et al., 2007). Leerlingen worden in het geval van onder advisering op een lagere track ingedeeld dan die waarop hun mogelijkheden het beste tot hun recht zouden komen. Onder advisering lijkt samen te gaan met doubleren, een hogere mate van afstroom binnen het voortgezet onderwijs en lagere rapportcijfers (Tesser et al., 2001).

Dit onderzoek richt zich op de relatie tussen vooroordelen van leerkrachten ten aanzien van leerlingen met een lage SES en het schooladvies dat zij ontvangen, gezien het aanzienlijke effect van het schooladvies op de verdere loopbaan van leerlingen (Jungbluth, 2003; Pit-ten Cate & Glock, 2018). Specifiek wordt onderzocht of er een verschil is in het schooladvies wanneer leerlingen de vooroordelen van leerkrachten bevestigen dan wel ontkrachten.

Vooroordelen vormen

Vooroordelen kunnen worden gedefinieerd als “bias which devalues people because of their perceived membership of a social group” (Abrams & Commission, 2010, p. 3). Vooroordelen ontstaan uit algemene kennis die individuen hebben over de kenmerken en gedragingen van een bepaalde persoon of groep (Smith, 1998). Zo worden bijvoorbeeld

begrippen als lui en ongezond veel verbonden aan mensen met een lage SES en begrippen als welzijn en gezondheid verbonden aan mensen met een hoge SES (Varnum, 2013).

De vorming en toepassing van vooroordelen kunnen worden verklaard door middel van de duale procestheorieën over indruk- en oordeelsvorming van Brewer (1988) en Fiske en Neuberg (1990). De duale procestheorieën maken onderscheid tussen twee verschillende benaderingen van oordeelvorming. De eerste benadering is de stereotypebenadering en richt zich op de stereotypen en verwachtingen van mensen (Glock, 2016). Stereotypen kunnen worden gedefinieerd als karakteristieken die kenmerkend zijn voor een bepaalde sociale groep of individuele personen binnen deze groep (Olczyk et al., 2022). Het zijn automatische associaties, zowel positief als negatief, tussen lid zijn van een bepaalde sociale groep en het bezitten van bepaalde kenmerken (Devine 1989). Het verschil tussen stereotypen en vooroordelen is dat vooroordelen verder gaan dan stereotypen. Vooroordelen verwijzen (meestal) naar negatieve gevoelens en evaluaties van anderen op basis van de sociale groep waaraan ze verbonden zijn (Taouanza et al., 2016). Ondanks het verschil zijn stereotypen en vooroordelen nauw met elkaar verbonden, waarbij vooroordelen vaak gebaseerd zijn op bestaande stereotypen (Giddens & Birdsall, 2001, p. 250). De stereotypebenadering gaat ervan uit dat stereotypen automatisch geactiveerd worden in de hersenen van de persoon die een oordeel vormt (Devine 1989). Dit gebeurt wanneer kenmerken van een ander overeenkomen met bestaande ideeën die iemand heeft over een groep (Jia et al., 2012). Dit proces verloopt automatisch en onbewust en is de standaardstrategie van de hersenen bij het nemen van beslissingen (Glock, 2016). De stereotypebenadering bespaart cognitieve capaciteit (Macrae et al., 1994) door persoonlijke informatie over een ander te organiseren en te interpreteren (Taylor & Crocker, 1981). Dit geeft mensen een idee van hoe de zal zijn en zich zal gedragen (Jussim et al., 1996).

In de context van het adviseren van leerlingen met een lage SES kunnen leerkrachten onbewust kenmerken toewijzen aan individuele leerlingen op basis van vooroordelen over een lage SES (Olczyk et al., 2022). Bradley en Corwyn (2002) stellen bijvoorbeeld dat een van de vooroordelen die leerkrachten hebben ten aanzien van leerlingen met een lage SES is dat zij vaker gedragsproblemen vertonen en thuis minder cognitief gestimuleerd worden door ouders en materiaal in vergelijking met leerlingen met een hoge SES. Hoewel deze vooroordelen niet van toepassing hoeven te zijn op alle leerlingen met een lage SES, kunnen leerkrachten ze toch generaliseren naar alle leerlingen in deze groep. Dit kan vervolgens een negatief effect hebben op het schooladvies dat een leerkracht geeft aan een individuele leerling (Geven et al., 2017).

De tweede benadering van de duale procestheorieën is informatie-integratie, die wordt toegepast door de hersenen wanneer de standaard stereotypebenadering tekortschiet of faalt (Fiske & Neuberg, 1990). Dit doet zich bijvoorbeeld voor wanneer kenmerken van een individu de vooroordelen die iemand heeft over een groep mensen weerleggen (Glock, 2016). Bij informatie-integratie moet men alle individuele kenmerken van een ander verwerken om een oordeel te vormen, waarbij getracht wordt vooroordelen en stereotypen niet mee te laten wegen (Fiske & Neuberg, 1990). Deze strategie vereist meer cognitieve capaciteit van de hersenen en de verwerking verloopt langzamer dan de stereotypebenadering (Glock, 2016). Informatie-integratie resulteert in een oordeel over een ander dat gebaseerd is op de daadwerkelijke kenmerken van die persoon, zonder de invloed van vooroordelen en stereotypen. In het geval van schooladviezen is dit wenselijk, omdat leerkrachten hun oordeel moeten baseren op de specifieke kenmerken van de leerling (Glock & Krolak-Schwerdt, 2013).

Vooroordelen ten aanzien van een lage SES

SES verwijst naar de verbinding tussen materiële rijkdom en niet-economische kenmerken van individuen, zoals hun plaats op de maatschappelijke ladder en hun onderwijsniveau (Hackman & Farah, 2009). De Boer et al. (2010) stellen dat leerkrachten

consequent lagere verwachtingen hebben ten aanzien van leerlingen met een lage SES. Deze lagere verwachtingen kunnen mogelijk verklaard worden door de vooroordelen die leerkrachten hebben ten opzichte van de SES van leerlingen (Van Den Bergh et al., 2010).

Rondom leerlingen met een lage SES bestaan verschillende vooroordelen die invloed hebben op de wijze waarop leerkrachten naar leerlingen kijken en hoe zij hen beoordelen (Glock & Krolak-Schwerdt, 2014). Leerkrachten beoordelen leerlingen met een lage SES doorgaans negatiever dan leerlingen met een hoge SES, waarbij wordt verwacht dat leerlingen met een lage SES lagere prestaties behalen (Spencer & Castano, 2007). Zelfs wanneer kinderen met een lage SES dezelfde schoolprestaties halen als leerlingen met een hoge SES worden zij vaak lager beoordeeld (Geven et al, 2017). Bovendien wordt vaak verondersteld dat leerlingen met een lage SES lagere zelfregulerende vaardigheden hebben (McLoyd, 1998) en minder gemotiveerd zijn (Akram & Ghani, 2013).

Vooroordelen bevestigen en ontkrachten

De vooroordelen die leerkrachten hebben ten aanzien van leerlingen met een lage SES kunnen een rol spelen bij het schooladvies dat zij geven (Batruch et al., 2023). Bij eerdere onderzoeken, waar werd gekeken naar het bevestigen en ontkrachten van vooroordelen op basis van nationaliteit en etniciteit, werd aangetoond dat wanneer leerlingen vooroordelen bevestigen, dit leidt tot het gebruik van de stereotypebenadering door leerkrachten. Dit resulteerde in een bevooroordeelde beoordeling door de leerkrachten (Glock, 2016; Glock en Krolak-Schwerdt 2013). Wanneer leerkrachten geconfronteerd worden met een leerling met een lage SES die onder het gemiddelde presteert, is het waarschijnlijk dat zij gebruik zullen maken van de stereotypebenadering (Fiske & Neuberg, 1990). Dit gebeurt omdat het vooroordeel dat geassocieerd wordt met een lage SES wordt bevestigd door de prestaties van de leerling (Spencer & Castano, 2007). Dit zou kunnen resulteren in een schooladvies dat lager is dan dat van leerlingen met een hoge SES met een vergelijkbaar prestatieprofiel (Glock,

2016). Het omgekeerde geldt ook: wanneer een leerling met een hoge SES bovengemiddeld presteert, kan dit leiden tot gemiddeld hogere schooladviezen in vergelijking met leerlingen met een lage SES die vergelijkbare prestaties leveren. Dit komt doordat de leerlingen met een hoge SES in dit geval ook de vooroordelen bevestigt, namelijk dat zij beter presteren dan leerlingen met een lage SES (Glock, 2016).

Motivatie wordt meegenomen als belangrijke factor binnen de duale procestheorieën (Fiske & Neuberg, 1990). Indien leerkrachten zeer gemotiveerd zijn om een grondig oordeel te vormen over de leerling kan het zijn dat zij eerder gebruik maken van de informatie-integratie benadering. Deze strategie zorgt voor een oordeel dat gebaseerd is op de kenmerken van een ander waarbij vooroordelen en stereotypen niet worden meegenomen. Ook wordt de informatie-integratie benadering vermoedelijk vaker geactiveerd wanneer de persoonsinformatie van een ander stereotypen ontkracht (Fiske & Neuberg, 1990). Dit gebeurt bijvoorbeeld zodra een leerkracht een bovengemiddeld presterende leerling voor zich krijgt met een lage SES. In dit geval zouden schooladviezen van leerlingen met een lage SES niet moeten verschillen van leerlingen met vergelijkbare prestaties met een hoge SES (Glock, 2016). En andersom, wanneer leerkrachten een leerling met een hoge SES voor zich krijgen met beneden gemiddelde prestaties zou dit moeten leiden tot de informatie-integratie benadering, wat te zien zou zijn aan een schooladvies dat gelijk is aan dat van een leerling met ene lage SES en een vergelijkbaar prestatieprofiel (Glock, 2016). Het inzetten van informatie-integratie leidt vaak tot accurate oordelen (Glock & Krolak-Schwerdt, 2013).

Door verschillende onderzoeken is tevens aangetoond dat het ontkrachten van vooroordelen kan leiden tot een verandering van bestaande opvattingen over een negatief beoordeelde sociale groep (e.g., Dasgupta and Greenwald 2001; Greifeneder et al., 2011; Hofmann et al., 2005). Wanneer leerkrachten bijvoorbeeld worden geconfronteerd met leerlingen uit een lage SES die vooroordelen ontkrachten, kan dit leiden tot een nieuwe

perceptie over deze groep leerlingen. Bevooroordeelde meningen en ideeën over een bepaalde groep mensen kunnen hierdoor afnemen of zelfs volledig verdwijnen (Glock, 2016; Glock & Krolak-Schwerdt, 2013)

Huidig Onderzoek

Verschillende onderzoeken tonen aan dat de SES van een leerling invloed kan hebben op het schooladvies dat een leerling krijgt (e.g., Inspectie van het Onderwijs, 2018; Timmermans et al., 2018). Tevens is herhaaldelijk vastgesteld dat leerkrachten vooroordelen hebben met betrekking tot de SES van een leerling (e.g., Geven et al, 2017; Glock & Krolak-Schwerdt, 2014). Eerdere onderzoeken hebben ook gekeken naar het effect van het bevestigen of ontcrachten van vooroordelen in relatie tot de migratieachtergrond en de etniciteit van leerlingen (Glock, 2016; Glock en Krolak-Schwerdt 2013). Echter is nog geen onderzoek gedaan naar de invloed van het bevestigen of ontcrachten van vooroordelen rondom SES. Het huidige onderzoek heeft zich daarop gericht en beoogde antwoord te geven op de volgende vragen: (1) Geven leerkrachten lagere schooladviezen aan leerlingen met een lage SES in vergelijking met leerlingen met een hoge SES? en (2) In hoeverre verschillen de schooladviezen voor leerlingen wanneer ze een vooroordeelbevestigend prestatieprofiel laten zien of wanneer ze een vooroordeelontkrachtend prestatieprofiel laten zien? Er zijn drie hypothesen opgesteld gebaseerd op huidige kennis. Ten eerste werd verwacht dat leerkrachten leerlingen met een lage SES lagere schooladviezen geven dan leerlingen met een hoge SES (H1). Daarnaast werd verwacht dat leerkrachten hogere schooladviezen geven aan leerlingen met een lage SES die vooroordelen ontcrachten dan aan leerlingen met een lage SES die vooroordelen bevestigen (H2). Ook werd verwacht dat leerkrachten lagere schooladviezen geven aan leerlingen met een hoge SES die vooroordelen ontcrachten dan aan leerlingen met een hoge SES die vooroordelen bevestigen (H3)

Methodie

Design

Er is een kwantitatief within-subjects design uitgevoerd met behulp van vignetten onder Nederlandse leerkrachten in groep 7 en 8 van reguliere basisscholen. Vignetten zijn beknopte beschrijvingen van realistische, fictieve gebeurtenissen, personen of situaties die gepresenteerd worden aan participanten om hun meningen, ideeën en percepties te onderzoeken (Hughes, 1998). Vignetten worden beschouwd als een valide onderzoeksinstrument in de sociale wetenschappen indien ze worden gebruikt om percepties, houdingen en vooroordelen van mensen te onderzoeken (Wilks, 2004). In dit onderzoek werd aan leerkrachten gevraagd om bij elk vignet dat ze voorgelegd kregen een schooladvies te geven aan de hand van de leerlinggegevens op het vignet. Vignetten bevatten alleen relevante informatie over de fictieve leerlingen die nodig is om een oordeel te vormen, dit is onderzoekafhankelijk (Veenma et al., 2004). Voor het huidige onderzoek omvatte de relevante informatie onder meer het opleidingsniveau van de ouders - dat werd gebruikt als indicator van de SES van een leerling - en Citoscores van groep 6, 7 en 8. Een voordeel van het gebruik van vignetten is dat het zorgt voor gecontroleerde onderzoeksomstandigheden (Raudenbush, 1984), doordat factoren die ruis kunnen veroorzaken verwijderd worden (Karelaila & Hogarth, 2008). In het onderzoek kregen de leerkrachten dezelfde vignetten voorgelegd om te beoordelen, waardoor er voor de verschillende leerkrachten geen verschil was in leerlingpopulatie (ruis). Dit in tegenstelling tot situaties waarin leerkrachten gevraagd wordt om schooladviezen te geven aan leerlingen uit hun eigen klas.

Om de belasting van het onderzoek voor de deelnemers te beperken, kregen zij willekeurig een subset van tien vignetten toegewezen, uit de zestien ter beoordeling gecreëerde vignetten (Veenma et al., 2004). Dit sluit aan bij een within-subjects design (Atzmüller & Steiner, 2010). Het gebruik van een kleiner aantal vignetten is efficiënter voor praktische

doeleinden, omdat hiermee met minder middelen en kosten een grotere onderzoekspopulatie kan worden bereikt. Bovendien biedt een kleiner aantal vignetten nog steeds de mogelijkheid om de onderzochte effecten nauwkeurig te benaderen (Atzmüller & Steiner, 2010).

Bij een within-subject design worden participanten geconfronteerd met meerdere varianten van de onderzoeksfactoren, waarna de verandering in gedrag van de participant wordt geëvalueerd (Charness et al., 2012). Dit onderzoek maakt gebruik van twee within-subject factoren, elk met twee niveaus: (1) SES, met de niveaus hoog en laag en (2) vooroordelen, met de niveaus bevestigen en ontkrachten. Voor het onderzoeken van deze factoren was het belangrijk dat deze evenredig werden vertegenwoordigd in de vignetten. Daarom werden acht vignetten gemaakt met een hoge SES, waarbij vier vignetten de vooroordelen bevestigden en vier vignetten de vooroordelen ontkrachten. Op dezelfde wijze werden acht vignetten gemaakt met een lage SES, waarbij vier vignetten de vooroordelen bevestigden en vier vignetten de vooroordelen ontkrachten.

Procedure

De ethische commissie van de Universiteit van Groningen heeft in december 2022 het onderzoeksvoorstel goedgekeurd. De dataverzameling werd uitgevoerd door drie studenten, elk met een eigen onderzoeksvraag. Voor dit onderzoek werd een willekeurige steekproef van 400 basisscholen getrokken uit het databestand van de Dienst Uitvoering Onderwijs (2023)¹, dat alle vestigingen van reguliere basisscholen in Nederland bevat. De scholen werden per e-mail benaderd met het verzoek of leerkrachten in groep 7 en 8 deel wilden deelnemen aan het onderzoek door de meegezonden vragenlijst in te vullen. De informatiebrief (zie Bijlage A) werd als bijlage meegestuurd in de e-mail. Daarnaast werd de vragenlijst met een verkorte informatiebrief verspreid op sociale media via Facebookgroepen voor leerkrachten en via

¹Alle schoolvestigingen basisonderwijs (2023) te vinden op: https://duo.nl/open_onderwijsdata/primair-onderwijs/scholen-en-adressen/schoolvestigingen-basisonderwijs.jsp

LinkedIn. Tot slot werd de vragenlijst verspreid binnen het eigen netwerk van de onderzoekers. De dataverzameling vond plaats van 29 maart 2023 tot en met 19 april 2023.

Voor het onderzoek vulden de participanten een digitale vragenlijst in via Qualtrics (Qualtrics XM, 2022). De vragenlijst begon met de informatiebrief voor de participanten, waarin kort het doel van het onderzoek werd beschreven. Er werd vermeld dat deelname geheel vrijwillig en anoniem was. Onderaan de pagina werd gevraagd of de leerkracht wilde deelnemen aan het onderzoek doormiddel van een ja- of nee- vraag. Bij een bevestigend antwoord werd het onderzoek voortgezet.

De participanten werd eerst gevraagd om achtergrondinformatie te verstrekken over hun geslacht, leeftijd, aantal jaren ervaring als leerkracht in het onderwijs en of zij ervaring hadden met het geven van schooladviezen. Vervolgens kregen de leerkrachten een aantal stellingen voorgelegd over schooladviezen in relatie tot hun eigen mindset, self-efficacy en competentiebeleving. De informatie die voortvloeit uit deze vragen is bedoeld voor een ander onderzoek en is verder niet relevant voor dit specifieke onderzoek. Hierna werd een oefenvignet getoond aan de leerkrachten met een korte uitleg over wat er verwacht wordt van de participant. Vervolgens kregen de leerkrachten willekeurig een subset van tien verschillende vignetten met hypothetische leerlingen voorgelegd uit een database van zestien vignetten. Bij elk vignet werd gevraagd welk schooladvies de leerkracht de leerling zou geven op basis van de verstrekte informatie.

Participanten

De onderzoekspopulatie omvat alle Nederlandse leerkrachten in het regulier basisonderwijs die ervaring hebben met het geven van schooladviezen aan leerlingen in groep 7 of 8. Voor deelname aan het onderzoek was vereist dat de leerkracht ervaring had met het geven van schooladviezen. De steekproef werd samengesteld door eerst een willekeurige steekproef van 400 basisscholen te nemen, aangevuld met een gemakssteekproef via de eigen

netwerken van de onderzoekers en sociale media. De totale steekproefomvang bestond uit 485 leerkrachten. Van deze respondenten hebben 308 de vragenlijst volledig ingevuld. Alleen deze respondenten werden meegenomen in het onderzoek, leerkrachten die niet voor alle vignetten een advies hadden gegeven werden uitgesloten.

De gemiddelde leeftijd van de participanten was $M = 40,93$ ($SD = 10,41$). Van de deelnemers was 90,2% vrouw en 9,8% man. De leerkrachten hadden gemiddeld $M = 3,74$ ($SD = 1,747$) jaar ervaring als docent in het primair onderwijs.

Instrument

De vignetten die in dit onderzoek werden gebruikt zijn grotendeels overgenomen van een eerdere vignettenstudie door De Boer (2022), die ook gericht was op schooladviezen die leerkrachten geven op basis van vignetten. Elk vignet bevat de naam en het geslacht van de leerling, het opleidingsniveau van de vader en moeder, de nationaliteit van de leerling, de motivatiescore en verschillende Citoscores. De Citoscores worden weergegeven voor de vakken begrijpend lezen, rekenen, technisch lezen en spelling. Per vak bevat het vignet vijf toetsresultaten: midden groep 6, eind groep 6, midden groep 7 en eind groep 8. Tabel 1 geeft per vignet alle kenmerken weer en Bijlage B bevat alle vignetten.

De vignetten zijn aangepast om beter aan te sluiten bij het doel van de huidige studie. De oorspronkelijke vignetten waren gebaseerd op prestatie-informatie van bestaande leerlingen om ervoor te zorgen dat de leerlingen realistisch zouden overkomen voor participanten (De Boer, 2022). De leerlingen waren afkomstig uit Nederland of hadden een Marokkaanse, Turkse of Syrische migratieachtergrond. Deze migratieachtergronden zijn gekozen omdat dit de drie grootste groepen migranten zijn in Nederland (De Boer, 2022). De verdeling van migratieachtergronden op de vignetten van De Boer (2022) werden aangepast voor dit onderzoek om een gelijke verdeling te krijgen van leerlingen met een Nederlandse afkomst en een niet-Nederlandse afkomst. Verder was het voor dit onderzoek noodzakelijk om een gelijke

verdeling te hebben van leerlingen met een lage SES en leerlingen met een hoge SES. Daarom werden de opleidingsniveaus van de ouders aangepast bij een aantal leerlingen. Daarnaast werden prestatieprofielen van leerlingen aangepast om twee redenen. Ten eerste werden identieke prestatieprofielen vermeden, De Boer (2022) had herhaaldelijk gelijke prestatieprofielen bij verschillende leerlingen. Dit was ongewenst voor dit onderzoek omdat het tot verwarring kon leiden bij de deelnemers indien herhaaldelijk hetzelfde prestatieprofiel naar voren zou komen. Ten tweede moest gezorgd worden voor een evenredig aantal leerlingen met prestatieprofielen die vooroordelen rondom een lage en hoge SES bevestigden en ontkrachtten. Uit de literatuur (e.g., De Boer et. Al., 2010; Geven et al., 2017; McLoyd, 1998; Spencer & Castano, 2007) blijkt dat leerkrachten lagere verwachtingen hebben ten aanzien van leerlingen met een lage SES lagere in vergelijking met leerlingen met een hoge SES. De acht vignetten die de vooroordelen rondom SES bevestigen, zijn gebaseerd op dit gegeven. Dit zijn vier leerlingen met een hoge SES en relatief hoge Citoscores, evenals vier leerlingen met een lage SES met relatief lage Citoscores. De acht vignetten die de vooroordelen rondom SES ontkrachten bestaan uit vier leerlingen met een hoge SES en relatief lage Citoscores en vier leerlingen met een lage SES met relatief hoge Citoscores.

Tabel 1
Leerling Eigenschappen in de Vignetten

Naam	Geslacht	Opleidingsniveau vader	Opleidingsniveau moeder	SES	Nationaliteit	Motivatie	Vooroordelen Bevestigen/ ontkrachten
Jordy van Dijk	Jongen	Mbo	Lager onderwijs	Laag	Nederlands	2	Ontkrachten
Annemijn de Jong	Meisje	WO+	HBO	Hoog	Nederlandse	1	Bevestigen
Ali KorkMaz	Jongen	MBO	MBO	Laag	Turks	3	Ontkrachten
Denise Bakker	Meisje	MBO	Lager onderwijs	Laag	Nederlandse	5	Ontkrachten
Esra Demir	Jongen	Lager onderwijs	Lager onderwijs	Laag	Turks	2	Ontkrachten
Zahra Khaled	Meisje	HBO	WO+	Hoog	Syrische	4	Ontkrachten
Samir Ali	Jongen	MBO	MBO	Laag	Syrisch	2	Bevestigen
Noortje Jansen	Meisje	HBO	HBO	Hoog	Nederlandse	3	Ontkrachten
Said Mohamed	Jongen	HBO	HBO	Hoog	Syrisch	1	Ontkrachten
Ahmed Salhi	Jongen	WO+	WO+	Hoog	Marokkaans	1	Bevestigen
Laïla Tahiri	Meisje	HBO	HBO	Hoog	Marokkaanse	5	Bevestigen
Nadia Al Numan	Meisje	Lager onderwijs	Lager onderwijs	Laag	Syrische	5	Bevestigen
Amy Visser	Meisje	MBO	MBO	Laag	Nederlandse	5	Bevestigen
Levi de Vries	Jongen	WO+	WO+	Hoog	Nederlands	4	Bevestigen
Gabriël Smit	Jongen	Lager onderwijs	MBO	Laag	Nederlands	4	Bevestigen
Tim van den Berg	Jongen	WO+	HBO	Hoog	Nederlands	3	Ontkrachten

Noot. Motivatiescore 1 = nauwelijks gemotiveerd. Motivatiescore 5 = erg gemotiveerd.

Variabelen

Schooladviezen

In dit onderzoek hebben de deelnemers schooladviezen gegeven aan tien hypothetische leerlingen. De schooladviezen vormen de afhankelijke variabelen. Leerkrachten hadden de mogelijkheid om enkelvoudige of meervoudige schooladviezen te geven die overeenkwamen met de landelijk vastgestelde schooladviezen (Ministerie van Algemene

Zaken, 2023): 1 = vmbo bb, 2 = vmbo bb/vmbo kb, 3 = vmbo kb, 4 = vmbo k/vmbo gt-tl, 5 = vmbo gt-tl, 6 = vmbo gt-tl/havo, 7 = havo, 8 = havo/vwo en 9 = vwo. De schooladviezen worden in de analyse op intervalniveau meegenomen.

Geslacht van de leerling

Het geslacht van de leerlingen is een dummyvariabele (0 = meisje, 1 = jongen), dit is een van onafhankelijke variabelen van het onderzoek.

SES van de leerling

De variabelen *opleidingsniveau vader* en *opleidingsniveau moeder* worden gebruikt als proxy om SES te meten (Zhu & Lee, 2009). MBO en lager onderwijs worden geclassificeerd als lage SES, HBO en WO+ worden geclassificeerd als hoge SES. Bij de vignetten zijn er geen ouders waarvan de een wordt geclassificeerd als een hoge SES en de ander als een lage SES. Om die reden worden variabelen *opleidingsniveau vader* en *opleidingsniveau moeder* samengevoegd als een variabele: *opleidingsniveau ouders* (0 = lage SES, 1 = hoge SES). Dit is een van onafhankelijke variabelen van het onderzoek.

Migratieachtergrond van de leerling

De migratieachtergrond van de leerlingen is een dummyvariabele (0 = Nederlands, 1 = Marokkaans, Turks of Syrisch). Hierbij wordt alleen gekeken of een leerling een Nederlandse afkomst heeft of niet; er wordt geen verschil gemaakt tussen de andere drie nationaliteiten. Dit is een van onafhankelijke variabelen van het onderzoek.

Motivatie van de leerling

De motivatie van de leerling is een andere onafhankelijke variabele en is verdeeld op een schaal van 1 tot 5 (1 = nauwelijks gemotiveerd, 5 = erg gemotiveerd).

Schoolprestaties van de leerlingen

De schoolprestaties van de leerlingen op de vijf verschillende Citotoetsen binnen de domeinen: begrijpend lezen (BL1 – BL5), rekenen (R1-R5), technisch lezen – DMT (TL1-TL5)

en spelling (S1-S5) worden als afzonderlijke toetscores meegenomen in het onderzoek als onafhankelijke variabele.

Bevestigen en ontkrachten vooroordelen SES

De onderzoeksvraag richt zich op de invloed van het bevestigen of ontkrachten van vooroordelen rondom SES. Voor elke leerling is bepaald of hun prestaties de bijbehorende SES bevestigen of ontkrachten. Leerlingen een hoge SES *bevestigen* vooroordelen wanneer zij een bovengemiddeld prestatieprofiel hebben. Leerlingen met een lage SES *bevestigen* vooroordelen wanneer zij een beneden gemiddeld prestatieprofiel hebben. Wanneer deze leerlingen het tegenovergestelde prestatieprofiel hebben, ontkrachten zij de vooroordelen. (0 = bevestigen, 1 = ontkrachten).

Analyse

De uitkomsten van dit onderzoek werden met behulp van zowel Statistical Package for the Social Sciences (SPSS - versie 28.0.1) als met MLwiN (versie 3.0.4) geanalyseerd. De totale steekproefomvang was 485 leerkrachten. Hiervan zijn 129 respondenten verwijderd uit de data omdat zij geen enkel vignet hebben beoordeeld. Vervolgens zijn 21 respondenten verwijderd omdat zij minder dan tien vignetten hebben beoordeeld en dit onderzoek een complete case analyse uitvoert (Jamshidian & Mata, 2007). Complete case analyses in vergelijking met analyses met missende waarden zijn eenvoudiger om uit te voeren, omdat er geen waarden geschat hoeven te worden (Brown, 2009).

Correlaties

Om de samenhang tussen alle onafhankelijke variabelen onderling en met de afhankelijke variabelen te controleren, werd een bivariate Pearson-correlatie uitgevoerd. Bij een te groot aantal onafhankelijke variabelen is het lastig om hun effect te bepalen (Punch, 1969). Om het aantal onafhankelijke variabelen te verminderen, zijn correlaties gebruikt om de relatie tussen de verschillende Citoscores en de schooladviezen te onderzoeken. Hiermee kon

worden bepaald welke toetsen het sterkst correleerde met het schooladvies. Na het berekenen van de correlaties is per domein van de Cito-toetsen de hoogst correlerende toets gekozen om op te nemen in de hoofdanalyse. Er is slechts een toets per domein meegenomen omdat de toetsen onderling sterk gecorreleerd zijn. Het meenemen van alle toetsen zou leiden tot een schending van de aanname van multicollineariteit (Ranganathan et al., 2017). De overige variabelen van het vignet: geslacht, motivatie, SES, bevestigen/ontkrachten en migratieachtergrond zijn allemaal opgenomen in de hoofdanalyse.

Assumpties

Voor het uitvoeren van de hoofdanalyse zijn de assumpties voor een multilevel analyse gecontroleerd die hetzelfde zijn als die voor een lineaire regressie. Het controleren van de assumpties: homoscedasticiteit, normaliteit en multicollineariteit werd gedaan met een regressieanalyse (Twisk, 2006). Van de Cito-scores werd alleen de hoogst correlerende toets per domein meegenomen in de regressie, deze waren bepaald met de Pearson correlatie. De variabelen die werden meegenomen waren: schooladvies, geslacht, motivatie, SES, bevestigen/ontkrachten, migratieachtergrond, Begrijpend lezen Cito M8 (BL5), Rekenen Cito M8 (R5), Technisch lezen – DMT Cito M8 (TL5) en Spelling Cito M 6 (S1).

Multilevel analyse

Voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen werd een multilevel regressieanalyse uitgevoerd met behulp van het programma MLwiN. Multilevel analyses worden gebruikt bij data met een hiërarchisch karakter (Hox et al., 2018). Voor de dataset van dit onderzoek sluit een multilevel analyse goed aan omdat een participant tien schooladviezen geeft waardoor deze metingen niet onafhankelijk zijn (Verboon & Peels, 2014). In de analyse zijn de losse metingen – ieder gegeven schooladvies – op niveau 1 genest binnen de participanten op niveau 2.

De analyse vond plaats in een aantal stappen. In Model 0 werden alleen de variantiecomponenten berekend, dit is een leeg model waarin de schooladviezen als afhankelijke variabele worden meegenomen, met losse metingen op niveau 1 en participanten op niveau 2. Hiermee werd de variantie in de gegeven schooladviezen verdeeld in een deel tussen leerkrachten en een deel binnen leerkrachten tussen vignetten. Bij Model 1 werden de onafhankelijke variabelen toegevoegd, namelijk geslacht, migratieachtergrond, SES, motivatie, bevestigen of ontkrachten vooroordelen, BL5, R5, TL5 en S1. De variabelen zonder natuurlijke nulwaarde werden gecentreerd rond een algemeen gemiddelde (Enders & Tofighi, 2007), wat het geval was voor de Citoscores en motivatie. Door het toevoegen van de onafhankelijke variabelen aan het oorspronkelijke model kon worden bepaald in hoeverre deze verschillende variabelen invloed hadden op het schooladvies dat leerkrachten gaven aan leerlingen. Voor Model 2 werd de interactievariabele SES en bevestigen of ontkrachten gecreëerd om de interactie met de afhankelijke variabele te modelleren. De parameters die werden gevonden voor de verschillende onafhankelijke variabelen hebben dezelfde interpretatie als bij een gewone regressie, waarbij de waarden van de onafhankelijke variabelen voorspelde waarden berekenen voor de afhankelijke variabele (Verboon & Peels, 2014). De gevonden waarden voor de variabelen SES, bevestigen of ontkrachten en de interactie variabele SES en bevestigen of ontkrachten gaven antwoord op de onderzoeksvragen.

Resultaten

Beschrijvende Statistiek

De frequentie waarin ieder vignet was voorgelegd bij de participanten was onderzocht. Gemiddeld werd ieder vignet 192,5 keer beoordeeld. Vignetten V14 en V16 zijn beide het minst beoordeeld met 188 keer. Vignet V1 kwam het meeste aanbod en werd door 198 participanten beoordeeld. In Tabel 2 staan van de andere vignetten de frequenties.

Tabel 2
Vignetten Frequenties

Vignet	Frequentie	Vignet	Frequentie
V1	198	V9	195
V2	196	V10	196
V3	193	V11	192
V4	195	V12	191
V5	193	V13	192
V6	192	V14	188
V7	190	V15	190
V8	191	V16	188

De afhankelijke variabele in dit onderzoek is het gegeven schooladvies. Het gemiddelde schooladvies over alle vignetten was $M = 5,40$ ($SD = 2,27$), dit ligt tussen de schooladviezen vmbo en vmbo/havo in en is afgerond een vmbo-advies. In Tabel 3 staat aangegeven wat het gemiddeld gegeven schooladvies was per vignet. Het verschil tussen het laagst gegeven schooladvies en het hoogst gegeven schooladvies verschilde per vignet, Vignet 11 en Vignet 16 hadden de grootste range: 1-9 (vmbo-vwo). Vignet 1, Vignet 4 en Vignet 10 hadden de kleinste range van 5-8 (vmbo-havo/vwo), 6-9 (vmbo gt-tl/havo) en 6-9 (vmbo gt-tl/havo) respectievelijk.

Tabel 3
Gemiddelde schooladviezen en standaarddeviaties per vignet

Vignet	Gemiddelde	S.D.	Range	Vignet	Gemiddelde	S.D.	Range
V1	6,36	0,79	5-8	V9	6,32	0,87	4-8
V2	8,31	0,84	2-9	V10	8,19	0,77	6-9
V3	3,82	0,86	2-6	V11	4,46	0,96	1-9
V4	8,48	0,62	6-9	V12	2,99	0,96	1-6
V5	5,76	0,76	3-8	V13	3,88	1,29	1-8
V6	5,93	0,73	2-8	V14	4,33	0,89	2-6
V7	3,79	0,92	1-6	V15	2,48	0,90	1-6
V8	8,41	0,73	5-9	V16	2,45	1,16	1-9

Correlaties

De correlaties tussen de verschillende Citotoetsen is berekend en is te vinden in Bijlage C. Ook werd met deze analyse bepaald welke Citotoetsen het meest correleren met het schooladvies. Tabel 4 geeft de correlaties weer tussen alle Citotoetsen en de gegeven schooladviezen. Per domein werd de hoogst correlerende toets meegenomen voor de multilevel analyse, dit zijn: BL5, R5, TL5 en S1.

Tabel 4

Pearson Correlatie tussen Schooladvies en Citoscores.

Variabele	Schooladvies	P-waarde
BL1	0,77	0,000
BL2	0,80	0,000
BL3	0,76	0,000
BL4	0,85	0,000
BL5	0,86	0,000
R1	0,72	0,000
R2	0,74	0,000
R3	0,59	<0,001
R4	0,69	0,000
R5	0,79	0,000
TL1	0,50	<0,001
TL2	0,58	<0,001
TL3	0,64	0,000
TL4	0,68	0,000
TL5	0,67	0,000
S1	0,88	0,000
S2	0,87	0,000
S3	0,86	0,000
S4	0,87	0,000
S5	0,86	0,000

Multilevel analyse

Er is getest betreffende de assumpties van regressie, hier werden geen sterk afwijkende patronen gevonden die wijzen op een sterke overschrijding. Multicollineariteit werd alleen overschreden bij de Citotoetsen BL5, TL5, R5 en S1. De VIF was voor de variabelen > 4, voor dit onderzoek is dit niet relevant omdat de voorspellende waarden van deze variabelen geen

invloed hebben op de onderzoeksresultaten (Vatcheva et al., 2016). Bijlage D bevat de gedetailleerde analyses. Tabel 5 presenteert de resultaten van de multilevel modellen, waarbij de effecten van de onafhankelijke variabelen op de afhankelijke variabele “schooladviezen” werden onderzocht. Het random part van Model 0 toont aan dat de variantie volledig werd verklaard door de individuele metingen $\beta = 5,12$ ($ST = ,13$, $p < .001$) en niet door de participanten $\beta = ,0$ ($ST = ,0$, $p = 1$). Het intercept van Model 0 $\beta = 5,40$ ($ST = ,04$, $p < .001$) geeft aan dat het gemiddelde gegeven schooladvies 5 was, wat overeenkomt met vmbo gt-tl. In Model 0 is de deviance 13774,78, dit gegeven zegt iets over de Fit van het model. In Model 1, verlaagd de deviance naar 8139,35 door de toevoeging van de onafhankelijke variabelen. Dit indiceert dat met de onafhankelijke variabelen het model beter aansluit. De Fit van Model 2 8138,34 geeft weer dat de fit van het model vrijwel niet beter wordt door de toevoeging van het interactie-effect.

Model 2 presenteert de invloeden van de variabelen en de interactievariabele op de schooladviezen die leerkrachten aan leerlingen gaven. Het geslacht van de leerling had geen significante invloed op het schooladvies van de leerkrachten $\beta = -,05$ ($SE = ,04$, $p = ,21$). De migratieachtergrond van leerlingen had een significant effect op het schooladvies, waarbij leerlingen met migratieachtergrond gunstigere schooladviezen ontvingen in vergelijking met leerlingen met een Nederlandse achtergrond $\beta = ,13$ ($ST = ,05$, $p < ,005$). Dit is een klein effect. Leerlingen met een hoge SES kregen gunstigere schooladviezen dan leerlingen met een lage SES $\beta = ,54$ ($ST = ,20$, $p < .001$), wat eveneens een klein effect is. De motivatie van leerlingen had een klein positief effect op het schooladvies, een hogere motivatie hing samen met een hoger schooladvies $\beta = ,12$ ($ST = ,02$, $p < ,001$). De Citotoetsen hadden alle vier een positief en vergelijkbaar effect op de schooladviezen, leerlingen met hogere scores ontvingen hogere schooladviezen. Voor BL5 en S1 gold $\beta = ,02$ ($SE = ,00$, $p < ,001$), voor R5 was dit $\beta = ,03$ ($SE = ,00$, $p < ,001$) en bij TL5 was dit $\beta = ,04$ ($SE = ,00$, $p < ,001$). Het bevestigen of ontkrachten

van vooroordelen was niet significant $\beta = ,30$ ($SE = ,18$, $p = ,09$). Het gevonden interactie-effect $\beta = -,54$ ($SE = ,54$, $p = ,32$) is het verschil in het bevestigen/ontkrachten van vooroordelen tussen een lage en hoge SES. De $\beta = -,54$ zegt iets over een effect wanneer leerlingen met een hoge SES vooroordelen ontkrachten, dit effect was niet significant.

Tabel 5*Multilevel Modellen*

	Model 0	Model 1	Model 2
Fixed part			
Intercept	5,40 (,04)*	5,13 (,06)*	5,07 (,08)*
Geslacht		-,05 (,04)	-,05 (,04)
Migratieachtergrond		,11 (,04)*	,13 (,05)*
SES		,04 (,06)*	,54 (,20)*
Motivatie		,13 (,02)*	,12 (,02)*
BL5		,02 (,00)*	,01 (,01)*
R5		,03 (,00)*	,03 (,00)*
TL5		,04 (,00)*	,04 (,00)*
S1		,02 (,00)*	,02 (,00)*
Bevestigen/ontkrachten		,13 (,04)*	,30 (,18)
SES*bevestigen/ontkrachten			-,54 (0,54)
Random part			
Level 1 (e_{ij})	5,13 (,13)*	,82 (,02)*	,82 (,02)*
Level 2 (u_j)	,00 (,00)	,00 (,00)	,00 (,00)
Fit			
Deviance	13774,78	8139,35	8138,34

Noot 1. $N = 3080$ op level 1

Noot 2. $N = 308$ op level 2

Noot .: * = $p < 0,001$

Discussie

Conclusie

Het doel van dit onderzoek was om te onderzoeken (1) of leerkrachten lagere schooladviezen geven aan leerlingen met een lage SES in vergelijking met leerlingen met een hoge SES, en (2) in hoeverre schooladviezen verschillen voor leerlingen wanneer ze een vooroordeelbevestigend prestatieprofiel laten zien en wanneer ze een vooroordeelontkrachtend prestatieprofiel laten zien. Hiervoor is een kwantitatief within-subject onderzoek uitgevoerd op basis van vignetten met 308 respondenten.

De resultaten van de multilevel analyse in dit onderzoek toonde een statistisch significante, zij het kleine, invloed van de SES van een leerling op het schooladvies dat zij kregen. Deze bevinding suggereert dat leerkrachten hogere schooladviezen geven aan leerlingen met een hoge SES in vergelijking met leerlingen met een lage SES. Dit verschil is echter niet groot. Hiermee wordt de eerste onderzoeksvraag beantwoord, namelijk dat leerkrachten lagere schooladviezen geven aan leerlingen met een lage SES in vergelijking met leerlingen met een hoge SES. Deze bevinding ondersteunt H1 - Leerkrachten geven lagere schooladviezen aan leerlingen met een lage SES in vergelijking met leerlingen met een hoge SES - en is in overeenstemming met eerdere studies die hebben aangetoond dat leerlingen met een lage SES veelal lagere schooladviezen ontvangen dan leerlingen met een hoge SES, ongeacht hun leerprestaties (Geven et al, 2017; Glock, 2016; Spencer & Castano, 2007). Dit bevestigt het bestaan van ongelijkheid binnen het Nederlandse onderwijssysteem, zoals ook eerder is vastgesteld door de Inspectie van het Onderwijs (2018). Deze bevinding benadrukt de noodzaak van bewustwording van leerkrachten ten aanzien van de ongelijkheid op basis van SES om ervoor te zorgen dat schooladviezen in de toekomst alleen gebaseerd worden op de individuele capaciteiten en prestaties van leerlingen in plaats van dat SES ook een rol speelt.

Voor de tweede onderzoeksvraag kan geconcludeerd worden dat er geen verschillen zijn in de schooladviezen die leerlingen krijgen wanneer ze een vooroordeelbevestigend prestatieprofiel laten zien of wanneer ze een vooroordeelontkrachtend prestatieprofiel laten zien. Het effect van het bevestigen of ontkrachten van vooroordelen op het schooladvies was niet significant. Daarnaast was de interactie tussen SES en het bevestigen of ontkrachten van vooroordelen eveneens niet significant, de invloed van SES op het schooladvies is niet afhankelijk van het bevestigen of ontkrachten van vooroordelen. Hiermee worden - H2 - leerkrachten geven hogere schooladviezen aan leerlingen met een lage SES die vooroordelen ontkrachten dan aan leerlingen met een lage SES die vooroordelen bevestigen – en H3 - leerkrachten geven lagere schooladviezen aan leerlingen met een hoge SES die vooroordelen ontkrachten dan aan leerlingen met een hoge SES die vooroordelen bevestigen – weerlegd. Deze bevindingen staan niet in lijn met eerdere onderzoeken van Glock (2016) en Glock en Krolak-Schwerdt (2013). Zij vonden dat oordelen van leerkrachten bevooroordeeld waren ten opzichte van de etniciteit en nationaliteit van leerlingen wanneer leerlingen vooroordelen over hun etniciteit of nationaliteit bevestigden. Hoewel de variabelen in deze onderzoeken verschillend waren van die in het huidige onderzoek vertoonden ze gedeeltelijke overeenkomsten in termen van vooroordelen en de achterliggende theorieën van Fiske en Neuberg (1990). Er werden daarom ook gelijke bevindingen verwacht, deze zijn niet gevonden. Hierbij moet ik

Limitaties en sterke punten

Bij het interpreteren van de conclusies van de onderzoeksresultaten dienen enkele beperkingen en sterke punten van dit onderzoek meegenomen te worden. De eerste limitatie van het onderzoek hangt samen met de informatie in de vignetten en de informatiebronnen die normaliter door leerkrachten worden gebruikt bij het vaststellen van een schooladvies. Leerkrachten baseren hun schooladviezen op verschillende informatiebronnen, zoals

toetsresultaten van methodetoetsen gedurende de hele schoolloopbaan, gedragskenmerken en sociaalemotionele vaardigheden en werkhouding (Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2022). Deze gegevens zijn echter niet opgenomen in de vignetten van dit onderzoek om de overzichtelijkheid van de vignetten voor de participanten te waarborgen (Veenma et al., 2004). Dit betekent echter dat mogelijk belangrijke factoren ontbreken die leerkrachten in de praktijk wel gebruiken bij het vaststellen van een schooladvies. Participanten hebben herhaaldelijk feedback gegeven waarin zij aangaven dat zij informatiebronnen misten voor het vormen van een goed onderbouwd schooladvies, wat soms leidde tot uitval. Het is echter belangrijk om op te merken dat volgens Gräsel et al. (2013, in Pit-ten Cate et al., 2016) schooladviezen op basis van vignetten weinig afwijken van schooladviezen gegeven aan echte leerlingen. Dit ondersteunt de betrouwbaarheid van het gebruik van vignetten bij het bepalen van schooladviezen in een onderzoek (Pit-ten Cate et al., 2016).

De tweede limitatie van dit onderzoek heeft betrekking op het gebruik van complete case analyse (Jamshidian & Mata, 2007). Het gebruik van complete case analyse heeft als voordeel dat er geen waarden geschat hoeven te worden waardoor de statistische analyses eenvoudiger zijn om uit te voeren (Brown, 2009). Dit brengt als nadeel met zich mee dat er data verloren gaat, inclusief mogelijk belangrijke informatie (Arteaga & Ferrer-Riquelme, 2009). In dit onderzoek werden 150 onvolledige vragenlijsten verwijderd uit de data set. De verwijderde respondenten vormden een willekeurige subgroep, waardoor er geen aanleiding is om aan te nemen dat de resultaten vertekend zijn door het gebruik van een complete case analyse.

De derde limitatie van dit onderzoek betreft de verdeling van mannelijke en vrouwelijke participanten. Voor een optimale representativiteit van het onderzoek zou het wenselijk zijn om bij een vervolgonderzoek een groter aantal mannelijke leerkrachten op te nemen. In dit onderzoek namen slechts 29 mannen deel, wat overeenkomt met 9,8% van het totale aantal participanten. Volgens de richtlijnen van een regressieanalyse wordt aanbevolen

om minimaal 50 respondenten per groep op te nemen (VanVoorhis & Morgan, 2007). Het vergroten van het aantal mannelijke participanten zal tevens resulteren in een betere weergave van de praktijksituatie, waarin in 2020 15,5% van de leerkrachten in het basisonderwijs man was (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2023). Bovendien is het relevant om op te merken dat de verdeling van mannelijke en vrouwelijke leerkrachten in voor de groepen 7 en 8 niet gelijk is. Van alle mannen in het basisonderwijs geeft 59% les in groep 7 of 8, voor vrouwen is dit 23% (Eilander & Sital, 2014). Aangezien dit onderzoek wordt afgenomen onder leerkrachten van deze groepen zou het deelnemen van meer mannen zorgen voor een betere afspiegeling van de praktijksituatie.

De vierde limitatie van dit onderzoek heeft te maken met de generaliseerbaarheid van de resultaten. De vragenlijst was verspreid onder 400 willekeurige basisscholen in Nederland en via sociale media en de persoonlijke netwerken van de onderzoekers. De participanten is niet gevraagd om aan te geven waar in het land zij wonen en hoe zij over de vragenlijst hebben gehoord. Hierdoor is niet mogelijk om te bepalen hoe representatief de steekproef is. Voor toekomstig onderzoek wordt aanbevolen om een volledig willekeurige steekproef te trekken om de externe validiteit te versterken (Ferreira & Ferreira, 2018).

De omvang van de steekproef en de statistische conclusievaliditeit vormen sterke punten van dit onderzoek. Het oorspronkelijke onderzoeksvoorstel beoogde een steekproef van tachtig leerkrachten, uiteindelijk namen 308 leerkrachten deel. Dit aanzienlijke aantal participanten heeft ervoor gezorgd dat de effecten van de onafhankelijke variabelen voldoende konden worden ingeschat (Veenma et al., 2004). Bovendien heeft de grotere steekproefomvang de statistische power van het onderzoek vergroot (Brybaert, 2019). Het niet overschrijden van de assumpties, met uitzondering van multicollineariteit voor de Citotoetsen, draagt bij aan vergroting van de statistische conclusievaliditeit.

Concluderend is in dit onderzoek een statistisch significant effect gevonden tussen de SES van leerlingen en het schooladvies dat zij ontvangen van. Leerkrachten neigen ertoe om hogere schooladviezen te geven aan leerlingen met een hoge SES in vergelijking met leerlingen met een lage SES. Hoewel de specifieke oorzaken van deze verschillen niet binnen dit onderzoek zijn vastgesteld, kan worden aangenomen op basis van eerdere studies (e.g., De Boer et al., 2010; Geven et al., 2017; McLoyd, 1998; Spencer & Castano, 2007) dat deze verschillen mogelijk te maken hebben met de lagere verwachtingen die leerkrachten hebben van leerlingen met een lagere SES. Er is echter geen statistisch significante verband aangetoond tussen het bevestigen en ontcrachten van vooroordelen rondom SES en het interactie-effect tussen SES en het bevestigen of ontcrachten van vooroordelen. Om te streven naar eerlijke schooladviezen voor alle leerlingen, ongeacht hun SES, is het wenselijk dat leerkrachten zich meer bewust worden van de mogelijkheid dat zij onbewust leerlingen met een lagere SES benadelen bij het geven van een schooladvies. Leerkrachten moeten worden gestimuleerd om gelijke schooladviezen te geven waarin de capaciteiten van leerlingen optimaal tot hun recht komen. Indien leerkrachten een hoge motivatie hebben om goede oordelen te vormen is de kans groter dat zij de informatie-integratie benadering zullen gebruiken (Fiske & Neuberg, 1990), hierdoor zullen de schooladviezen naar verwachting minder onderling verschil hebben op basis van de SES van de leerling.

Literatuurlijst

- Abrams, D., & Commission, G. B. E. A. H. R. (2010). *Processes of Prejudice: Theory, Evidence and Intervention*.
- Akram, M., & Ghani, M. (2013). The Relationship of Socioeconomic Status with Language Learning Motivation. *International Journal of English and Education*, 2(2).
<http://ijee.org/assets/docs/32.89115333.pdf>
- Arteaga, F., & Ferrer-Riquelme, A. J. (2009). 3.06 - Missing Data. In *In Comprehensive Chemometrics* (pp. 285–314). Elsevier. <https://doi.org/10.1016/b978-044452701-1.00125-3>
- Arts, K., van Gaalen, R., van der Laan, J., Linder, F., Mol, J., van Rooijen, J., & Siermann, C. (2021). Berekenwijze Sociaal Economische Status scores. In CBS (Nr. PR001119). Centraal Bureau voor de Statistiek. Geraadpleegd op 23 maart 2023, van https://www.cbs.nl/-/media/_pdf/2021/45/berekenwijze-sociaal-economische-statuscores.pdf
- Batruch, A., Geven, S., Kessenich, E., & Van De Werfhorst, H. G. (2023). Are tracking recommendations biased? A review of teachers' role in the creation of inequalities in tracking decisions. *Teaching and Teacher Education*, 123, 103985.
<https://doi.org/10.1016/j.tate.2022.103985>
- Boone, S., & Van Houtte, M. (2012). Why are teacher recommendations at the transition from primary to secondary education socially biased? A mixed-methods research. *British Journal of Sociology of Education*, 34(1), 20–38.
<https://doi.org/10.1080/01425692.2012.704720>
- Boone, S., & Van Houtte, M. (2013). Why are teacher recommendations at the transition from primary to secondary education socially biased? A mixed-methods research. *British*

Journal of Sociology of Education, 34(1), 20–38.

<https://doi.org/10.1080/01425692.2012.704720>

Bradley, R. H., & Corwyn, R. F. (2002). Socioeconomic Status and Child Development.

Annual Review of Psychology, 53(1), 371–399.

<https://doi.org/10.1146/annurev.psych.53.100901.135233>

Brown, S. (2009). *Comprehensive Chemometrics: Chemical and Biochemical Data Analysis*.

Elsevier.

Brysbaert, M. (2019). How Many Participants Do We Have to Include in Properly Powered

Experiments? A Tutorial of Power Analysis with Reference Tables. *Journal of*

cognition, 2(1). <https://doi.org/10.5334/joc.72>

Charness, G., Gneezy, U., & Kuhn, M. (2012). Experimental methods: Between-subject and

within-subject design. *Journal of Economic Behavior and Organization*, 81(1), 1–8.

<https://doi.org/10.1016/j.jebo.2011.08.009>

Chzhen, Y., Rees, G., Gromada, A., Cuesta, J. A., & Bruckauf, Z. (2018). An Unfair Start:

Inequality in Children's Education in Rich Countries. Innocenti Report Card 15.

UNICEF.

Dasgupta, N., & Greenwald, A. G. (2001). On the malleability of automatic attitudes:

Combating automatic prejudice with images of admired and disliked individuals.

Journal of Personality and Social Psychology, 81(5), 800–814.

<https://doi.org/10.1037/0022-3514.81.5.800>

De Boer, H., Bosker, R. J., & van der Werf, M. P. C. (2010). Sustainability of teacher

expectation bias effects on long-term student performance. *Journal of Educational*

Psychology, 102(1), 168–179. <https://doi.org/10.1037/a0017289>

- De Boer, J. (2022). *The Effect of Pupils' Attributes and the Dutch Placement Guide on Teachers' Track Recommendations for Secondary Education* [Masterscriptie]. Rijksuniversiteit Groningen.
- Dienst Uitvoering Onderwijs. (2023, 1 februari). *Schoolvestigingen basisonderwijs: Adressen van hoofd- en nevenvestigingen van scholen in het basisonderwijs*. duo.nl. Geraadpleegd op 19 februari 2023, van https://duo.nl/open_onderwijsdata/primair-onderwijs/scholen-en-adressen/schoolvestigingen-basisonderwijs.jsp
- Dijks, M. A., Warrens, M. J., Fleur, E., Korpershoek, H., Wichgers, I. J. M., & Bosker, R. J. (2020). The predictive power of track recommendations in Dutch secondary education. *Pedagogische studien*, 97(4), 263–280. <https://research.rug.nl/en/publications/the-predictive-power-of-track-recommendations-in-dutch-secondary->
- Eilander, T., & Sital, A. (2014). Positie van mannen in het primair onderwijs. In *MWM2*. MWM2. Geraadpleegd op 29 mei 2023, van https://www.cnvo.nl/fileadmin/user_upload/PDF/Rapport_CNV_Onderwijs_positie_mannen_PO__1_.pdf
- Enders, C. K., & Tofighi, D. (2007). Centering predictor variables in cross-sectional multilevel models: A new look at an old issue. *Psychological Methods*, 12(2), 121–138. <https://doi.org/10.1037/1082-989x.12.2.121>
- Ferreira, J. C., & Ferreira, J. C. (2018). Internal and external validity: can you apply research study results to your patients? *Jornal Brasileiro De Pneumologia*, 44(3), 183. <https://doi.org/10.1590/s1806-37562018000000164>
- Fiske, S. T., & Neuberg, S. L. (1990). A Continuum of Impression Formation, from Category-Based to Individuating Processes: Influences of Information and Motivation on

- Attention and Interpretation. *Elsevier eBooks*, 1–74. [https://doi.org/10.1016/s0065-2601\(08\)60317-2](https://doi.org/10.1016/s0065-2601(08)60317-2)
- Ford, D. Y. (2013). Multicultural Issues. *Gifted Child Today*, *36*(1), 62–67. <https://doi.org/10.1177/1076217512465285>
- Galobardes, B., Shaw, M., Lawlor, D. A., Lynch, J., & Smith, G. D. (2006). Indicators of socioeconomic position (part 1). *Journal of Epidemiology and Community Health*, *60*(1), 7–12. <https://doi.org/10.1136/jech.2004.023531>
- Geven, S., Batruch, A., & van de Werfhorst, H. (2017). Inequality in Teacher Judgements, Expectations and Track Recommendations: A Review Study. In *UvA-DARE*. Amsterdam: Universiteit van Amsterdam. Geraadpleegd op 28 november 2022, van https://pure.uva.nl/ws/files/33184714/blg_864911.pdf
- Giddens, A., & Birdsall, K. (2001). *Sociology*. Blackwell Publishers.
- Glock, S. (2016). Does ethnicity matter? The impact of stereotypical expectations on in-service teachers' judgments of students. *Social Psychology of Education*, *19*(3), 493–509. <https://doi.org/10.1007/s11218-016-9349-7>
- Glock, S., & Krolak-Schwerdt, S. (2013). Does nationality matter? The impact of stereotypical expectations on student teachers' judgments. *Social Psychology of Education*, *16*(1), 111–127. <https://doi.org/10.1007/s11218-012-9197-z>
- Glock, S., & Krolak-Schwerdt, S. (2014). Stereotype activation versus application: how teachers process and judge information about students from ethnic minorities and with low socioeconomic background. *Social Psychology of Education*, *17*(4), 589–607. <https://doi.org/10.1007/s11218-014-9266-6>
- Greifeneder, R., Bless, H., & Pham, M. T. (2011). When Do People Rely on Affective and Cognitive Feelings in Judgment? A Review. *Personality and Social Psychology Review*, *15*(2), 107–141. <https://doi.org/10.1177/1088868310367640>

- Hackman, D. A., & Farah, M. J. (2009). Socioeconomic status and the developing brain. *Trends in Cognitive Sciences*, 13(2), 65–73. <https://doi.org/10.1016/j.tics.2008.11.003>
- Het Nederlandse onderwijssysteem | Het Onderwijsloket.* (z.d.).
<https://www.onderwijsloket.com/kennisbank/artikel-archief/ho-zit-het-nederlandse-onderwijssysteem-in-elkaar/>
- Hofmann, W., Gawronski, B., Gschwendner, T., Le, H., & Schmitt, M. (2005). A Meta-Analysis on the Correlation Between the Implicit Association Test and Explicit Self-Report Measures. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 31(10), 1369–1385.
<https://doi.org/10.1177/0146167205275613>
- Hox, J. J., Van De Schoot, R., & Moerbeek, M. (2018). *Multilevel Analysis: Techniques and Applications*.
- Hughes, R. (1998). Considering the Vignette Technique and its Application to a Study of Drug Injecting and HIV Risk and Safer Behaviour. *Sociology of Health & Illness*, 20(3), 381–400. <https://doi.org/10.1111/1467-9566.00107>
- Inspectie van Onderwijs. (2018). *Kansen(on)gelijkheid bij de overgang PO-VO: Bevindingen en bevorderende en belemmerende factoren*. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Geraadpleegd op 29 oktober 2022, van <https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwerpen/overgang/documenten/rapporten/2018/06/13/onderzoeksverslag-kansenongelijkheid-bij-de-overgangen-po-vo>
- Jamshidian, M., & Mata, M. (2007). Advances in Analysis of Mean and Covariance Structure when Data are Incomplete. In *Elsevier eBooks* (pp. 21–44).
<https://doi.org/10.1016/b978-044452044-9/50005-7>
- Jia, L., Dickter, C. L., Luo, J., Xiao, X., Yang, Q., Lei, M., Qiu, J., & Zhang, Q. (2012). Different brain mechanisms between stereotype activation and application: Evidence

- from an ERP study. *International Journal of Psychology*, 47(1), 58–66.
<https://doi.org/10.1080/00207594.2011.580348>
- Jungbluth, P. L. M. (2003). *De ongelijke basisschool: etniciteit, sociaal milieu, sekse, verborgen differentiatie, segregatie, onderwijskansen en schooleffectiviteit*.
- Jussim, L., Eccles, J. S., & Madon, S. (1996). Social Perception, Social Stereotypes, and Teacher Expectations: Accuracy and the Quest for the Powerful Self-Fulfilling Prophecy. *Elsevier eBooks*, 281–388. [https://doi.org/10.1016/s0065-2601\(08\)60240-3](https://doi.org/10.1016/s0065-2601(08)60240-3)
- Karelaia, N., & Hogarth, R. M. (2008). Determinants of linear judgment: A meta-analysis of lens model studies. *Psychological Bulletin*, 134(3), 404–426.
<https://doi.org/10.1037/0033-2909.134.3.404>
- Kompas Volksgezondheid. (z.d.). *Sociaaleconomische status - Kompas Volksgezondheid Noord- en Oost-Gelderland*. Kompas Volksgezondheid. Geraadpleegd op 18 november 2022, van <https://www.kvnog.nl/onderwerpen-voorst/bevolking-voorst/sociaaleconomische-status>
- Krolak-Schwerdt, S., Cate, I. P., & Hörstermann, T. (2018). Teachers' Judgments and Decision-Making: Studies Concerning the Transition from Primary to Secondary Education and Their Implications for Teacher Education. *Springer eBooks*, 73–101.
https://doi.org/10.1007/978-3-319-74338-7_5
- Macrae, C. N., Stangor, C., & Milne, A. B. (1994). Activating Social Stereotypes: A Functional Analysis. *Journal of Experimental Social Psychology*, 30(4), 370–389.
<https://doi.org/10.1006/jesp.1994.1018>
- McLoyd, V. C. (1998). Socioeconomic disadvantage and child development. *American Psychologist*, 53(2), 185–204. <https://doi.org/10.1037/0003-066x.53.2.185>
- Ministerie van Algemene Zaken. (2023, 6 januari). *Welke schooladviezen kan mijn kind krijgen in groep 8?* Rijksoverheid.nl.

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/schooladvies-en-eindtoets-basisschool/vraag-en-antwoord/adviezen-in-groep-8>

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (2022). De overstap van po naar vo :

Handreiking schooladvisering. In *rijksoverheid*. Geraadpleegd op 14 november 2022, van <https://open.overheid.nl/repository/ronl-c1a238d4-e4d5-4f5d-b71a-0fd7525b071b/1/pdf/handreiking-schooladvisering-versie-januari-2022.pdf>

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (2023, 18 april). *Personeelssterkte primair*

onderwijs. Primair Onderwijs | OCW in cijfers. Geraadpleegd op 20 mei 2023, van

<https://www.ocwincijfers.nl/sectoren/primair-onderwijs/personeel/personeelssterkte-primair->

[onderwijs#:~:text=Tussen%20oktober%202021%20en%20oktober,9%20duizend%20fte%20bij%20kwamen.](https://www.ocwincijfers.nl/sectoren/primair-onderwijs/personeel/personeelssterkte-primair-onderwijs#:~:text=Tussen%20oktober%202021%20en%20oktober,9%20duizend%20fte%20bij%20kwamen.)

Mulder, L., Roeleveld, J., & Vierke, H. (2007). *Onderbenutting van capaciteiten in basis- en voortgezet onderwijs* (20060423/868 editie). de Onderwijsraad.

https://pure.uva.nl/ws/files/4183821/67190_285829.pdf

Olczyk, M., Kwon, S. J., Lorenz, G., Casoni, V. P., Schneider, T., Volodina, A., Waldfogel,

J., & Washbrook, E. (2022). Teacher judgements, student social background, and

student progress in primary school: a cross-country perspective. *Zeitschrift Fur*

Erziehungswissenschaft. <https://doi.org/10.1007/s11618-022-01119-7>

Pickering, M. (2015). Stereotyping and Stereotypes. *The Wiley Blackwell Encyclopedia of*

Race, Ethnicity, and Nationalism, 1–2.

<https://doi.org/10.1002/9781118663202.wberen046>

Pit-ten Cate, I. M., & Glock, S. (2018). Teachers' attitudes towards students with high- and

low-educated parents. *Social Psychology of Education*, 21(3), 725–742.

<https://doi.org/10.1007/s11218-018-9436-z>

- Pit-ten Cate, I. M., Krolak-Schwerdt, S., & Glock, S. (2016). Accuracy of teachers' tracking decisions: short- and long-term effects of accountability. *European Journal of Psychology of Education, 31*(2), 225–243. <https://doi.org/10.1007/s10212-015-0259-4>
- Punch, K. F. (1969). Reducing the Number of Predictor Variables: Principal Dogmatism and School Organizational Structure. *The Journal of Experimental Education, 38*(2), 76–80. <https://www.jstor.org/stable/20157097>
- Qualtrics XM. (2022, 22 november). Qualtrics. <https://www.qualtrics.com/nl/?rid=langMatch>
- Ranganathan, P., Pramesh, C., & Aggarwal, R. (2017). Common pitfalls in statistical analysis: Logistic regression. *PubMed, 8*(3), 148–151. https://doi.org/10.4103/picr.picr_87_17
- Ratnasari, D., Nazir, F., Toresano, L. O. H. Z., Pawiro, S. A., & Soejoko, D. S. (2016). The correlation between effective renal plasma flow (ERPF) and glomerular filtration rate (GFR) with renal scintigraphy^{99mTc-DTPA} study. *Journal of Physics: Conference Series, 694*, 012062. <https://doi.org/10.1088/1742-6596/694/1/012062>
- Raudenbush, S. W. (1984). Magnitude of teacher expectancy effects on pupil IQ as a function of the credibility of expectancy induction: A synthesis of findings from 18 experiments. *Journal of Educational Psychology, 76*(1), 85–97. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.76.1.85>
- Schoolvestigingen bo - Po - DUO Open onderwijsdata.* (z.d.). duo.nl. https://duo.nl/open_onderwijsdata/primair-onderwijs/scholen-en-adressen/schoolvestigingen-basisonderwijs.jsp
- Sneyers, E. (2018, 30 juli). *Primary teachers' perceptions that impact upon track recommendations regarding pupils' enrolment in secondary education: a path analysis.* SpringerLink. https://link.springer.com/article/10.1007/s11218-018-9458-6?error=cookies_not_supported&code=489e60a4-2daf-409b-bf8c-b1aab76a5277

- Spencer, B., & Castano, E. (2007). Social Class is Dead. Long Live Social Class! Stereotype Threat among Low Socioeconomic Status Individuals. *Social Justice Research*, 20(4), 418–432. <https://doi.org/10.1007/s11211-007-0047-7>
- Swart, L., Visser, D., Zumbuehl, M., & van den Berge, W. (2020). Schrappen eindtoets groep 8 kan ongelijkheid vergroten. In *Centraal Planbureau*. Centraal Planbureau. <https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Coronapublicatie-Schrappen-eindtoets-groep-8-kan-ongelijkheid-vergroten.pdf>
- Taouanza, I., Felten, H., & Keuzenkamp, S. (2016). Werkt het aangaan van een dialoog? *Kennisplatform integratie & Samenleving*. Geraadpleegd op 30 mei 2023, van <https://www.kis.nl/sites/default/files/2022-08/werkt-dialoog-tegen-vooroordelen.pdf>
- Tesser, P. T. M., Dagevos, J. M., & Iedema, J. (2001). *Rapportage minderheden 2001: Vorderingen op school en Meer werk*. Sociaal en Cultureel Planbureau. Geraadpleegd op 28 november 2022, van https://repository.scp.nl/bitstream/handle/publications/1165/Rapportage_minderheden_2001-samenvatting_Vorderingen_op_school_en_Meer_werk.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Timmermans, A., De Boer, H., Amsing, H., & Van Der Werf, M. (2018). Track recommendation bias: Gender, migration background and SES bias over a 20-year period in the Dutch context. *British Educational Research Journal*, 44(5), 847–874. <https://doi.org/10.1002/berj.3470>
- Twisk, J. W. R. (2006). *Applied Multilevel Analysis: A Practical Guide for Medical Researchers*. <http://ebooks.cambridge.org/ref/id/CBO9780511610806>
- Van Den Bergh, L., Denessen, E., Hornstra, L., Voeten, M., & Holland, R. W. (2010). The Implicit Prejudiced Attitudes of Teachers. *American Educational Research Journal*, 47(2), 497–527. <https://doi.org/10.3102/0002831209353594>

- VanVoorhis, C. R. W., & Morgan, B. L. (2007). Understanding Power and Rules of Thumb for Determining Sample Sizes. *Tutorials in quantitative methods for psychology*, 3(2), 43–50. <https://doi.org/10.20982/tqmp.03.2.p043>
- Vatcheva, K. P., Lee, M., McCormick, J. B., & Rahbar, M. H. (2016). Multicollinearity in Regression Analyses Conducted in Epidemiologic Studies. *Epidemiology*, 06(02). <https://doi.org/10.4172/2161-1165.1000227>
- Veenma, K., Batenburg, R., & Breedveld, E. (2004). *De vignetmethode. Een praktische handleiding bij beleidsonderzoek*. Tilburg: IVA. Geraadpleegd op 5 december 2022, van https://www.researchgate.net/profile/Ronald-Batenburg/publication/241862480_De_vignetmethode_Een_praktische_handleiding_bij_beleidsonderzoek/links/0c96052cda56e58821000000/De-vignetmethode-Een-praktische-handleiding-bij-beleidsonderzoek.pdf
- Verboon, P., & Peels, D. (2014). Multilevel analyse. In *academia.edu*. Open Universiteit. Geraadpleegd op 28 mei 2023, van https://www.academia.edu/1747623/Multilevel_Analyse
- Volante, L., Schnepf, S. V., & Klinger, D. A. (2022). *Cross-national Achievement Surveys for Monitoring Educational Outcomes: Policies, Practices and Political Reforms Within the European Union*.
- Weiner, M. F. (2016). Racialized classroom practices in a diverse Amsterdam primary school: the silencing, disparagement, and discipline of students of color. *Race Ethnicity and Education*, 19(6), 1351–1367. <https://doi.org/10.1080/13613324.2016.1195352>
- Wilks, T. (2004). The Use of Vignettes in Qualitative Research into Social Work Values. *Qualitative Social Work*, 3(1), 78–87. <https://doi.org/10.1177/1473325004041133>
- Yan, Y., & Gai, X. (2022). High Achievers from Low Family Socioeconomic Status Families: Protective Factors for Academically Resilient Students. *International Journal of*

Environmental Research and Public Health, 19(23), 15882.

<https://doi.org/10.3390/ijerph192315882>

Zhu, X., & Lee, C. (2009). Correlates of Walking to School and Implications for Public Policies: Survey Results from Parents of Elementary School Children in Austin, Texas. *Journal of Public Health Policy*, 30(S1), S177–S202.

<https://doi.org/10.1057/jphp.2008.51>

Bijlage A

Informatiebrief leerkrachten

[datum invoegen]

Beste leerkracht,

Bedankt voor uw interesse in dit onderzoek naar schooladviezen en de rol van de leerkracht hierin.

Ieder schooljaar maken groep 8-leerlingen de overstap van het primair onderwijs naar het voortgezet onderwijs. Hiervoor wordt door de leerkracht een schooladvies opgesteld. Vanwege het belang en gewicht van het schooladvies en de aanzienlijke rol van de leerkracht hierin, kan men zich afvragen welke informatie, eigenschappen en opvattingen van leerkrachten en leerlingen mogelijk een rol spelen bij het geven van het schooladvies.

Het onderzoek

Dit onderzoek wordt uitgevoerd door de Rijksuniversiteit Groningen binnen de master Onderwijswetenschappen. Op basis van een digitale vragenlijst die ongeveer ... minuten van uw tijd zal vragen, zal worden onderzocht in hoeverre verschillende leerkracht- en leerlingkenmerken een rol spelen bij het bepalen van schooladviezen. De vragenlijst begint met beschrijvingen van tien hypothetische leerlingen, waarbij gevraagd wordt iedere leerling een schooladvies te geven voor het voortgezet onderwijs. Vervolgens wordt uw mening over een aantal stellingen gevraagd.

Vereisten

Om mee te doen aan dit onderzoek wordt vereist dat u ten minste één keer eerder leerlingen een schooladvies voor het voortgezet onderwijs hebt gegeven. Daarnaast moet u momenteel leerkracht zijn in groep 7 of groep 8.

Vrijwillige deelname

Meedoen aan het onderzoek is geheel vrijwillig en de deelname kan op ieder moment stopgezet worden. Als u tijdens het invullen van de digitale vragenlijst niet meer verder wilt, kunt u deze op elk moment stoppen en wegklikken; alles wat al ingevuld was, zal verwijderd worden uit het onderzoek. U hoeft hierbij geen reden op te geven en stoppen van deelname heeft geen consequenties. Deelname aan de vragenlijst levert geen beloning op. Wanneer u deel wilt nemen aan dit onderzoek, klikt u onderaan deze brief op: ik geef toestemming.

Gebruik en opslag van gegevens

Deelname aan het onderzoek is anoniem. Alle antwoorden die u tijdens het invullen van de vragenlijst geeft, worden vertrouwelijk behandeld. Dit betekent dat alleen het onderzoeksteam de data kan inzien. Daarnaast wordt uw IP-adres niet opgeslagen en zijn ook op deze wijze de gegeven antwoorden niet naar u terug te leiden.

Behoeft u meer informatie?

Mocht u nog meer informatie willen hebben over het onderzoek, dan kunt u contact opnemen via c.d.henstra@student.rug.nl of ...

Met vriendelijke groet, namens het onderzoeksteam

Ciska Henstra
Student Master Onderwijswetenschappen Rijksuniversiteit Groningen
c.d.henstra@student.rug.nl

Lidewij Zilverberg
Student Master Onderwijswetenschappen Rijksuniversiteit Groningen
l.e.j.zilverberg@student.rug.nl

Fiora Nels
Student Master Onderwijswetenschappen Rijksuniversiteit Groningen
t.f.m.nels@student.rug.nl

Anneke Timmermans
Universitair Hoofddocent Onderwijswetenschappen, GION Onderwijs/Onderzoek,
Rijksuniversiteit Groningen
a.c.timmermans@rug.nl

Toestemmingsverklaringformulier

Onderzoek naar schooladviezen

- Ik heb de informatiebrief gelezen.
- Ik geef toestemming voor deelname aan het onderzoek zoals beschreven in de informatiebrief.
- Ik weet dat meedoen aan het onderzoek geheel vrijwillig is. Ik weet dat ik de deelname op ieder moment kan stoppen. Daarvoor hoef ik geen reden te geven.
- Ik weet dat de gegevens worden bewaard zonder naam en IP-adres en altijd vertrouwelijk zullen worden behandeld.

Geef op basis van bovenstaande informatie toestemming (aankruisen wat van toepassing is):

- Ja, ik geef toestemming
 - Nee, ik geef geen toestemming
-

Bijlage B

Vignetten

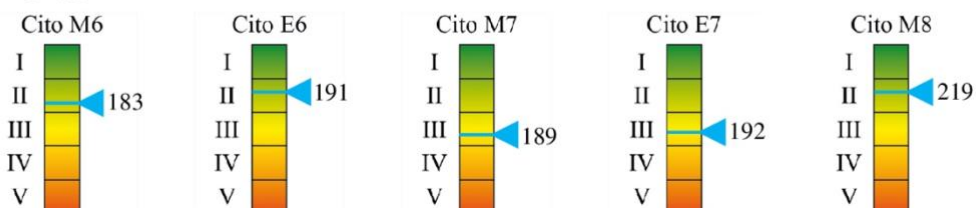
Schooladviesbeoordelingsformulier

Naam: Ahmed Salhi
 Geslacht: Jongen
 Opleiding Vader: WO+
 Opleiding Moeder: WO+
 Migratieachtergrond: Marokkaans

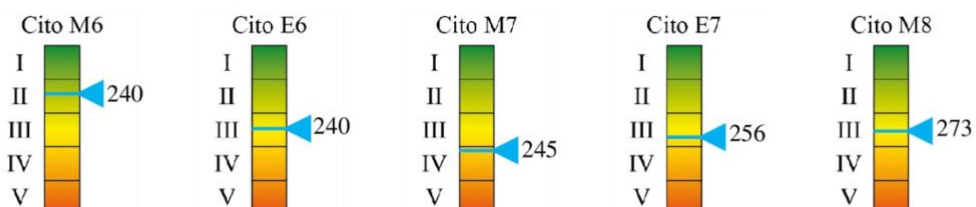
Motivatie

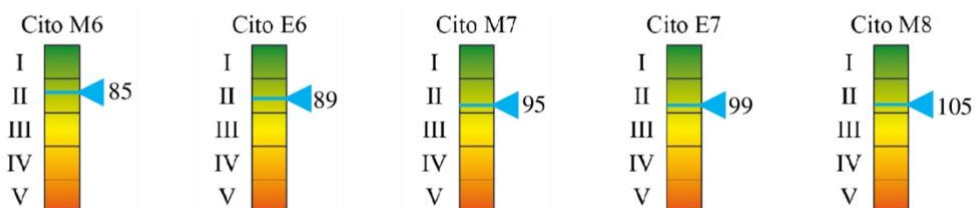
Begrijpend lezen

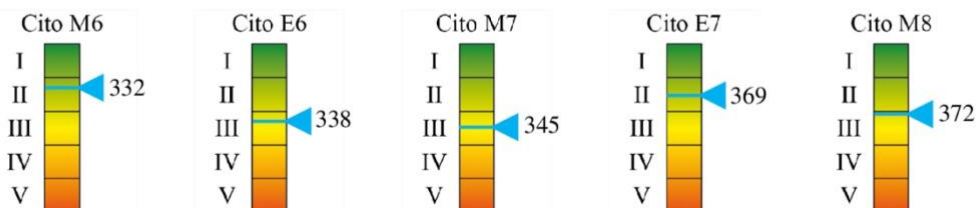
Rekenen

Technisch lezen - DMT

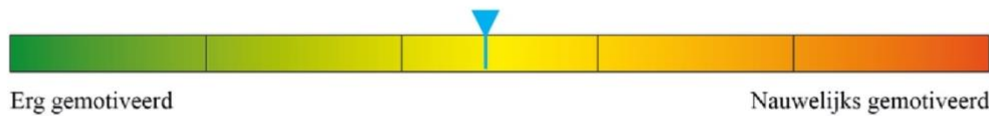
Spelling

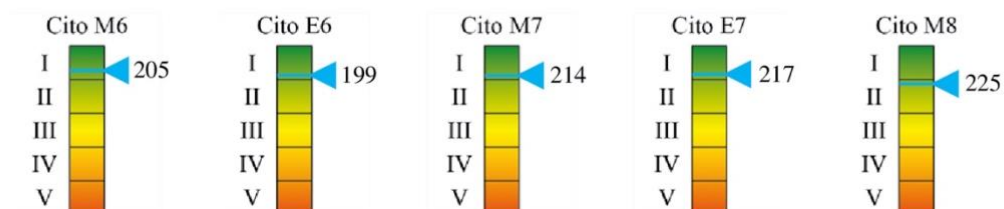
Schooladviesbeoordelingsformulier

Naam: Ali KorkMaz
 Geslacht: Jongen
 Opleiding Vader: MBO
 Opleiding Moeder: MBO
 Migratieachtergrond: Turks

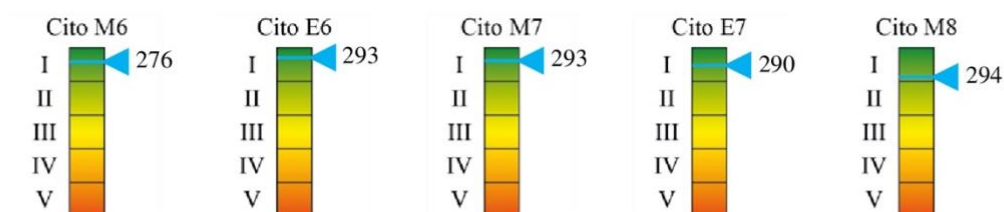
Motivatie

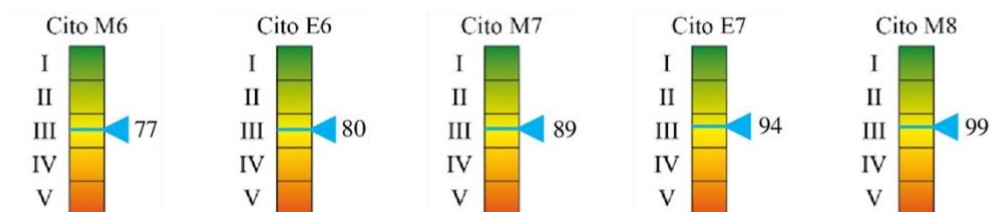
Begrijpend lezen

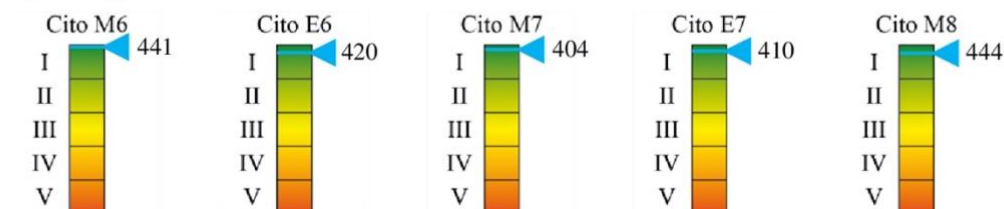
Rekenen

Technisch lezen - DMT

Spelling

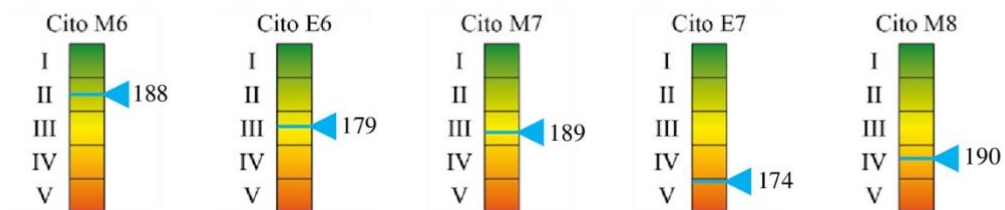
Schooladviesbeoordelingsformulier

Naam: Amy Visser
 Geslacht: Meisje
 Opleiding Vader: MBO
 Opleiding Moeder: MBO
 Migratieachtergrond: Nederlandse

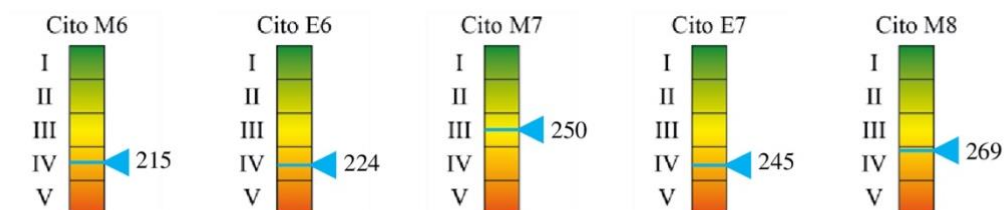
Motivatie

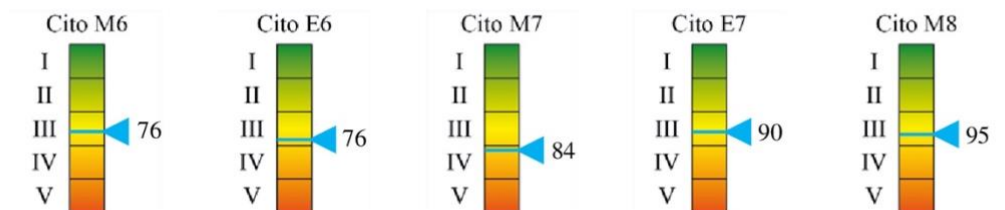
Begrijpend lezen

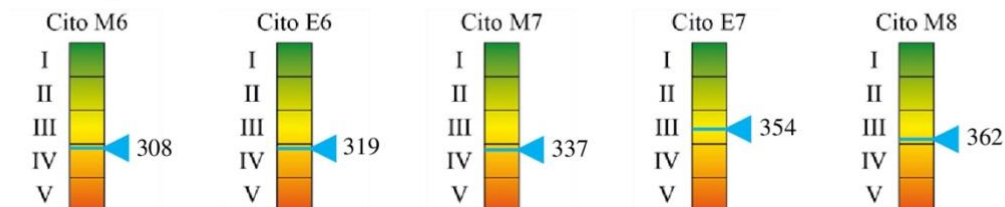
Rekenen

Technisch lezen - DMT

Spelling

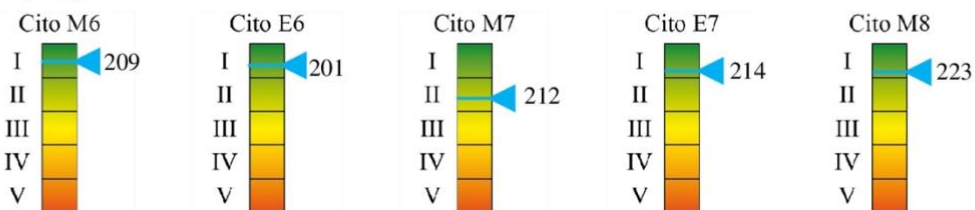
Schooladviesbeoordelingsformulier

Naam: Annemijn de Jong
 Geslacht: Meisje
 Opleiding vader: WO+
 Opleiding moeder: HBO
 Migratieachtergrond: Nederlands

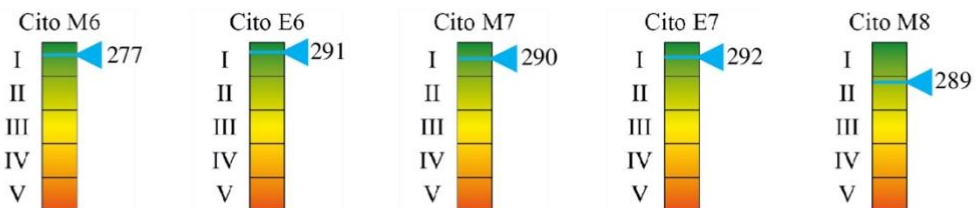
Motivatie

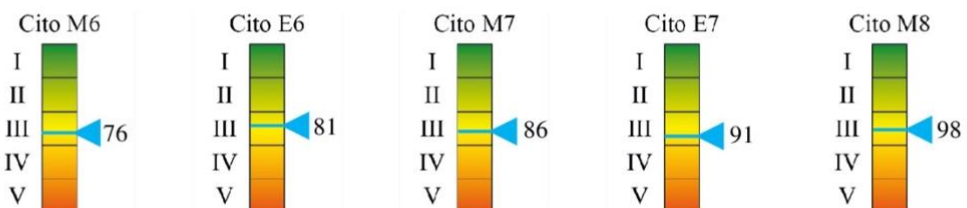
Begrijpend lezen

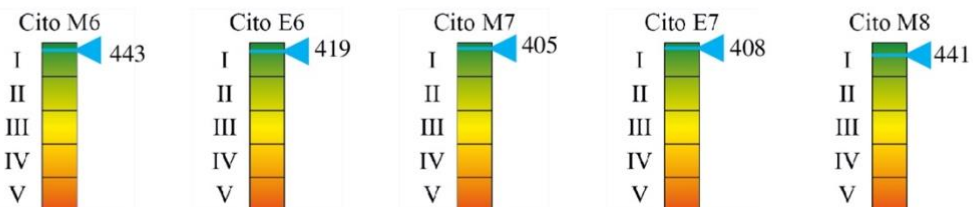
Rekenen

Technisch lezen - DMT

Spelling

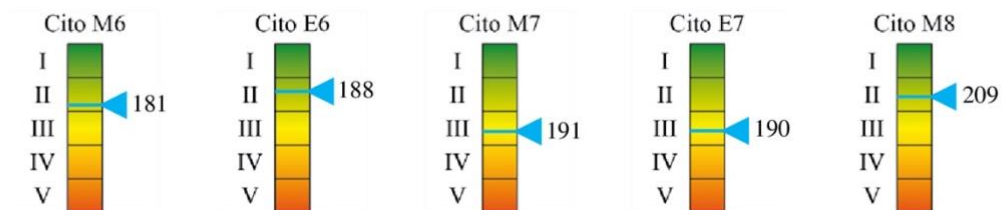
Schooladviesbeoordelingsformulier

Naam: Denise Bakker
 Geslacht: Meisje
 Opleiding Vader: MBO
 Opleiding Moeder: Lager onderwijs
 Migratieachtergrond: Nederlandse

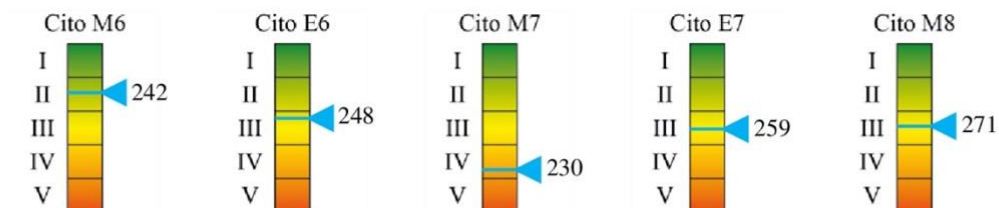
Motivatie

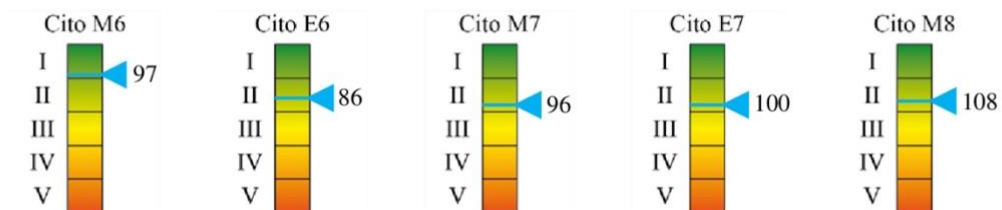
Begrijpend lezen

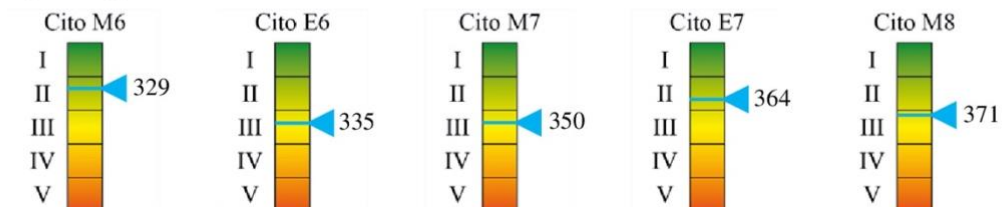
Rekenen

Technisch lezen - DMT

Spelling

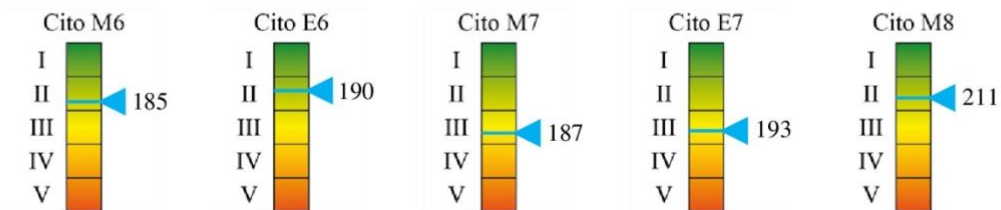
Schooladviesbeoordelingsformulier

Naam: Esra Demir
 Geslacht: Jongen
 Opleiding Vader: Lager onderwijs
 Opleiding Moeder: Lager onderwijs
 Migratieachtergrond: Turks

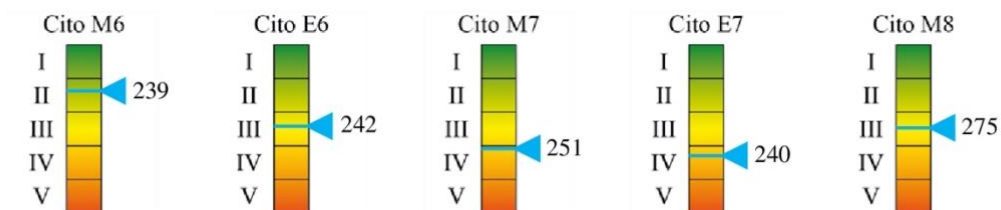
Motivatie

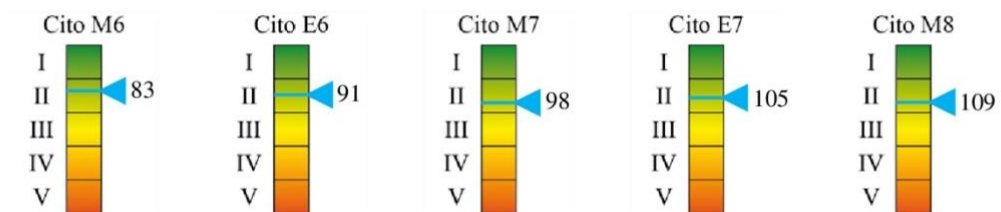
Begrijpend lezen

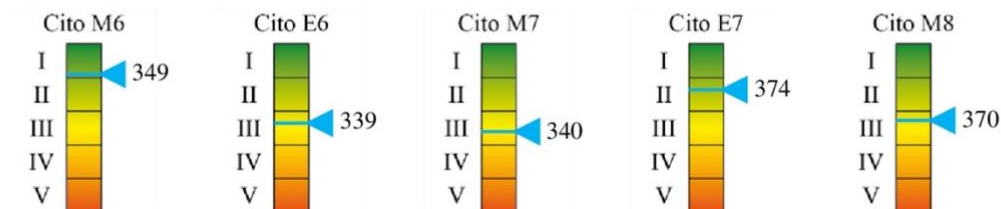
Rekenen

Technisch lezen - DMT

Spelling

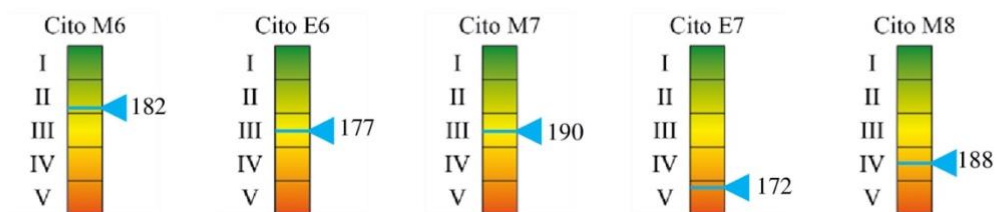
Schooladviesbeoordelingsformulier

Naam: Gabriël Smit
 Geslacht: Jongen
 Opleiding Vader: Lager onderwijs
 Opleiding Moeder: MBO
 Migratieachtergrond: Nederlands

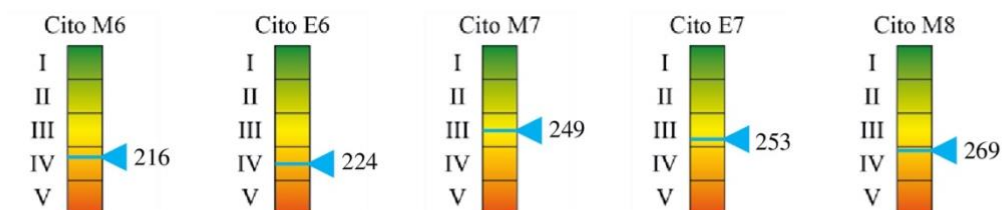
Motivatie

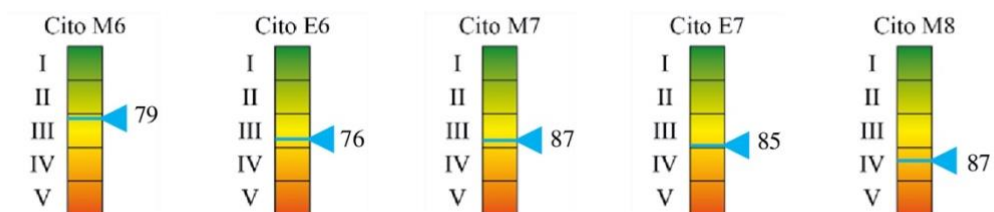
Begrijpend lezen

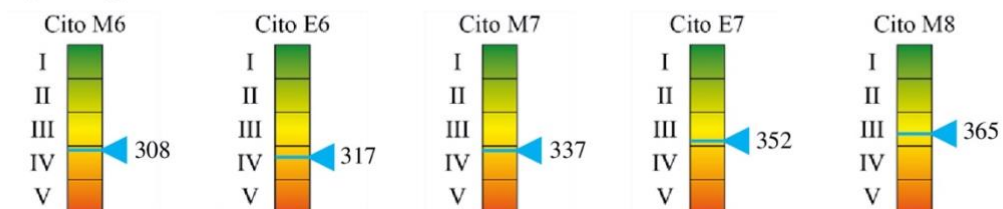
Rekenen

Technisch lezen - DMT

Spelling

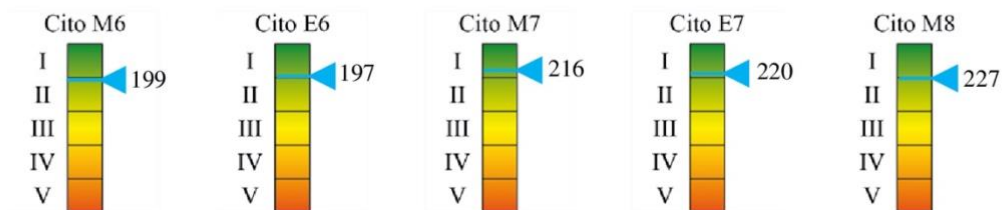
Schooladviesbeoordelingsformulier

Naam: Jordy van Dijk
 Geslacht: Jongen
 Opleiding Vader: MBO
 Opleiding Moeder: Lager onderwijs
 Migratieachtergrond: Nederlands

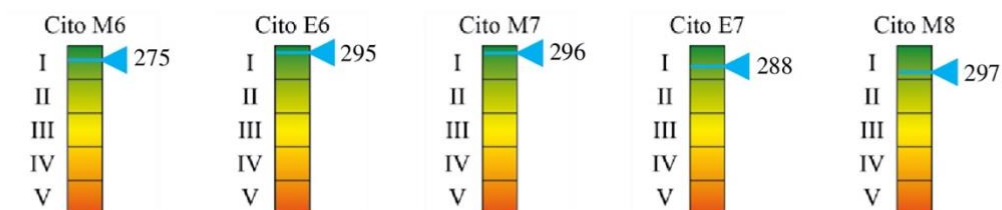
Motivatie

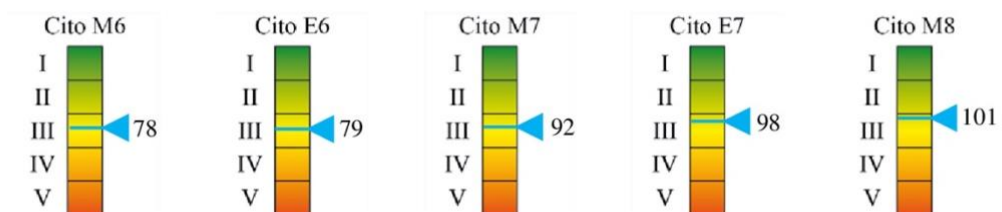
Begrijpend lezen

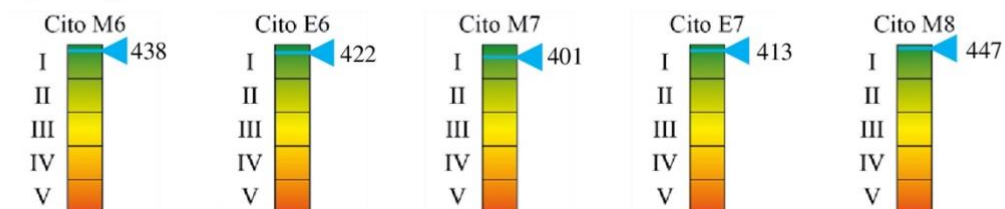
Rekenen

Technisch lezen - DMT

Spelling

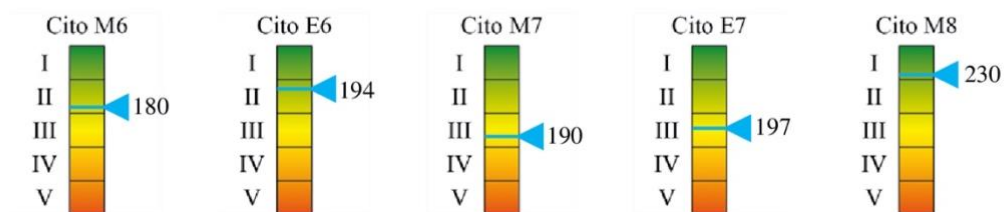
Schooladviesbeoordelingsformulier

Naam: Laïla Tahiri
 Geslacht: Meisje
 Opleiding Vader: HBO
 Opleiding Moeder: HBO
 Migratieachtergrond: Marokkaanse

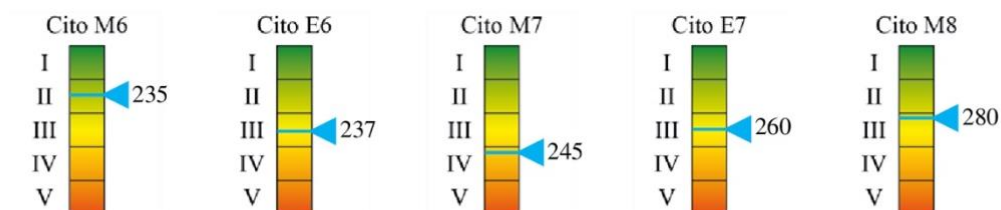
Motivatie

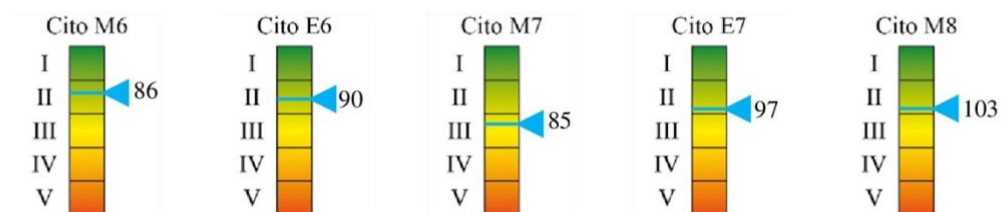
Begrijpend lezen

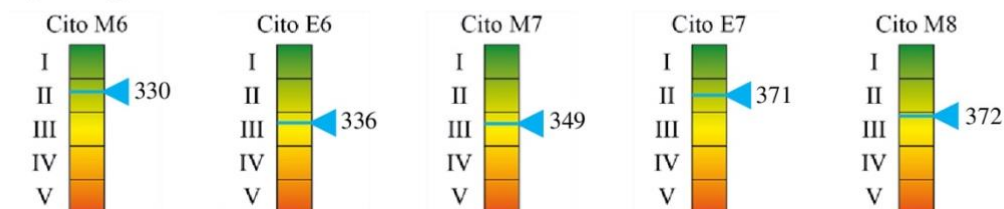
Rekenen

Technisch lezen - DMT

Spelling

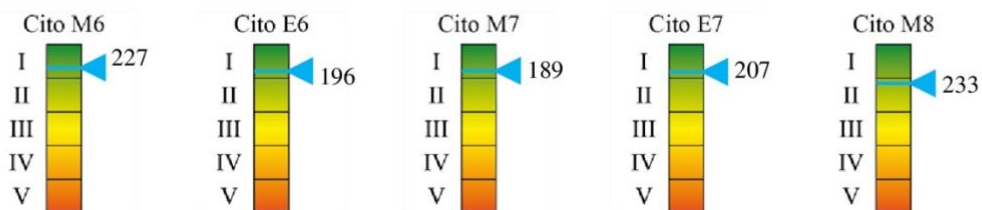
Schooladviesbeoordelingsformulier

Naam: Levi de Vries
 Geslacht: Jongen
 Opleiding Vader: WO+
 Opleiding Moeder: WO+
 Migratieachtergrond: Nederlands

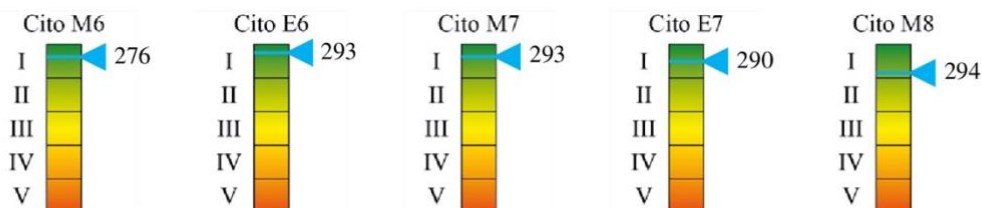
Motivatie

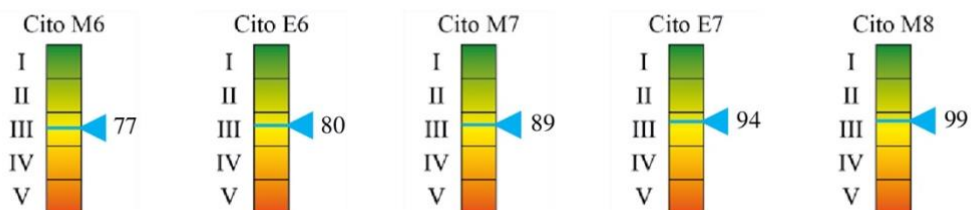
Begrijpend lezen

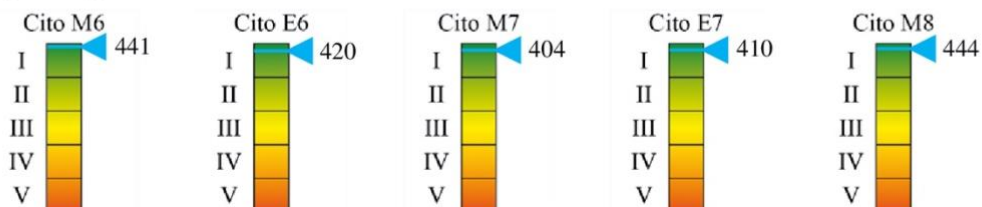
Rekenen

Technisch lezen - DMT

Spelling

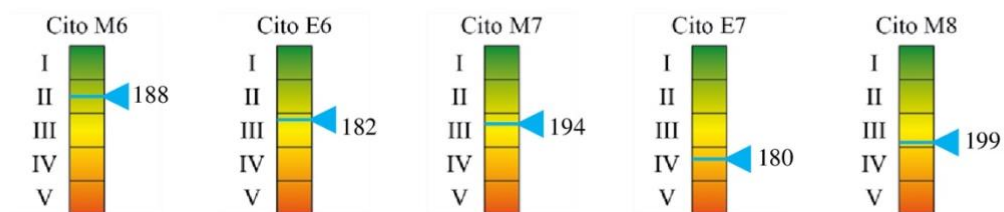
Schooladviesbeoordelingsformulier

Naam: Nadia Al numan
 Geslacht: Meisje
 Opleiding Vader: Lager onderwijs
 Opleiding Moeder: Lager onderwijs
 Migratieachtergrond: Syrische

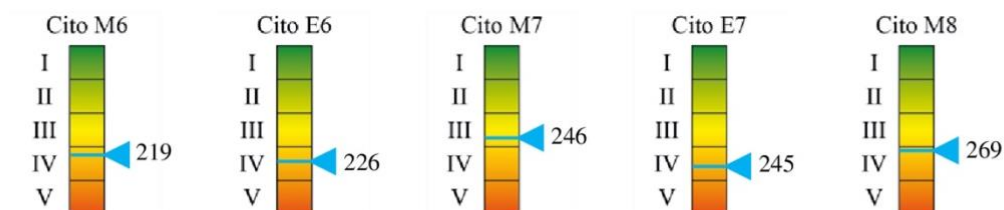
Motivatie

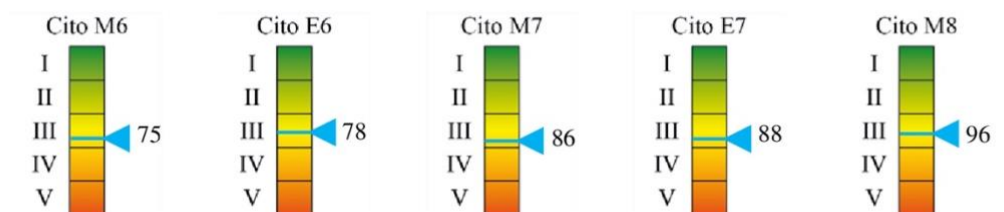
Begrijpend lezen

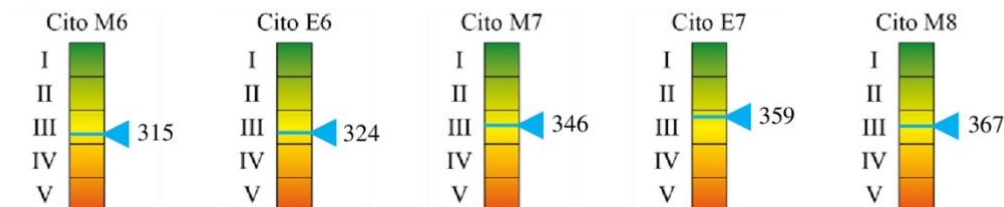
Rekenen

Technisch lezen - DMT

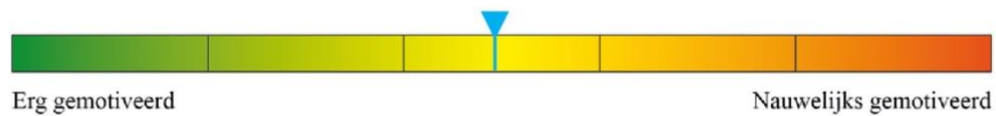
Spelling

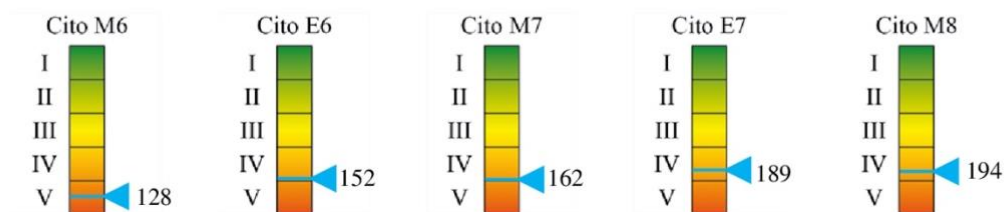
Schooladviesbeoordelingsformulier

Naam: Noortje Jansen
 Geslacht: Meisje
 Opleiding Vader: HBO
 Opleiding Moeder: HBO
 Migratieachtergrond: Nederlandse

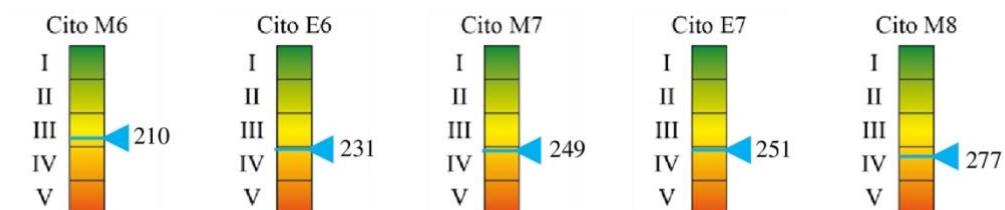
Motivatie

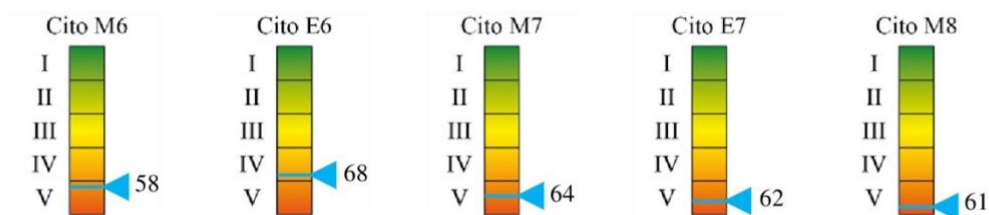
Begrijpend lezen

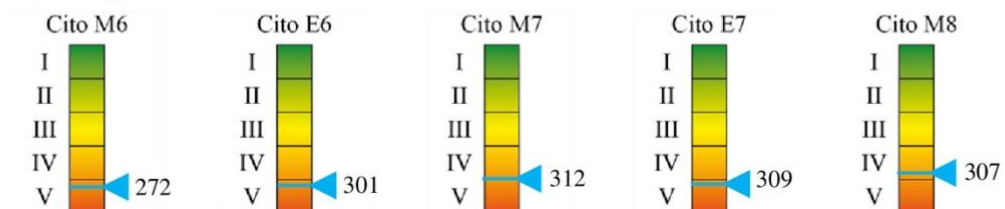
Rekenen

Technisch lezen - DMT

Spelling

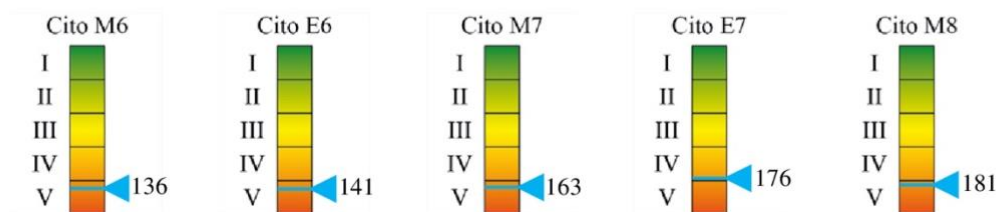
Schooladviesbeoordelingsformulier

Naam: Said Mohamed
 Geslacht: Jongen
 Opleiding Vader: HBO
 Opleiding Moeder: HBO
 Migratieachtergrond: Syrisch

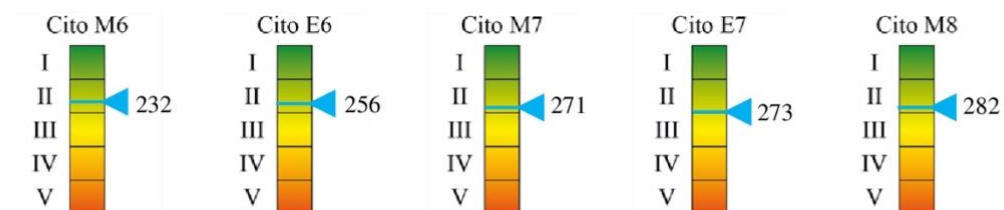
Motivatie

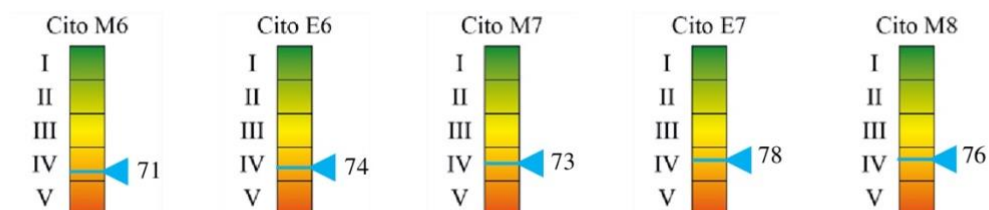
Begrijpend lezen

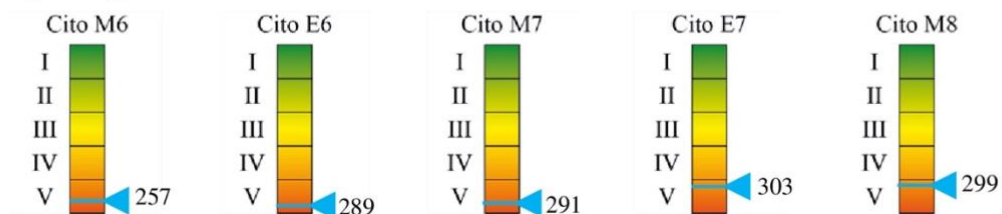
Rekenen

Technisch lezen - DMT

Spelling

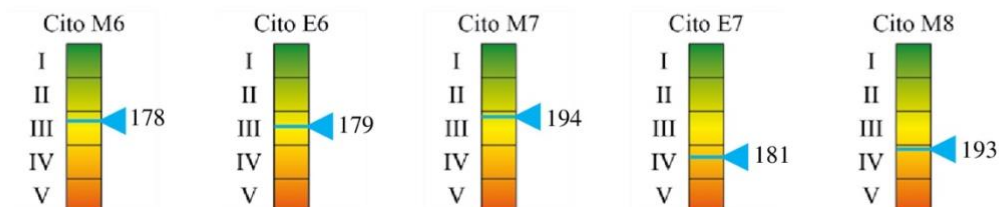
Schooladviesbeoordelingsformulier

Naam: Samir Ali
 Geslacht: Jongen
 Opleiding Vader: MBO
 Opleiding Moeder: MBO
 Migratieachtergrond: Syrisch

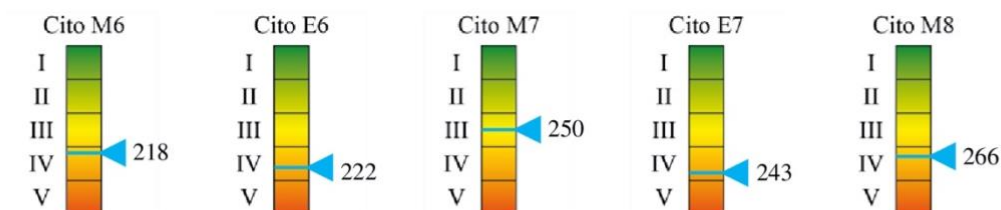
Motivatie

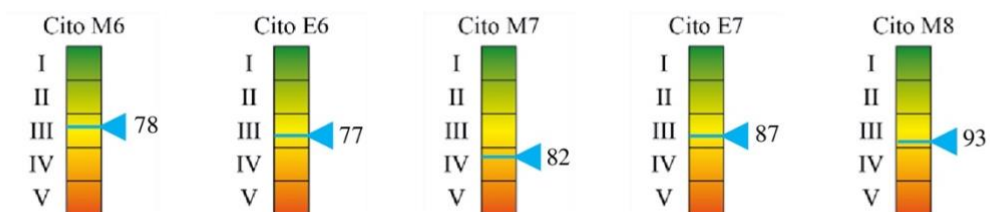
Begrijpend lezen

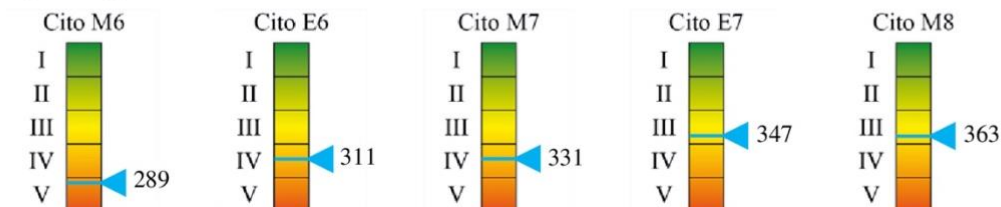
Rekenen

Technisch lezen - DMT

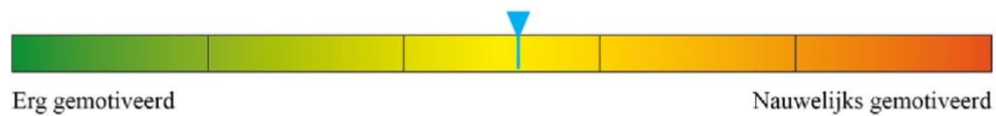
Spelling

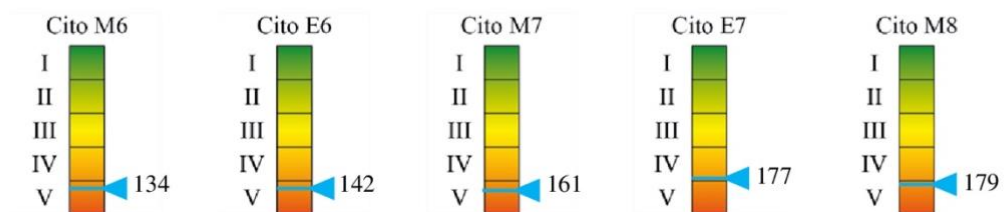
Schooladviesbeoordelingsformulier

Naam: Tim van den Berg
 Geslacht: Jongen
 Opleiding Vader: WO+
 Opleiding Moeder: HBO
 Migratieachtergrond: Nederlands

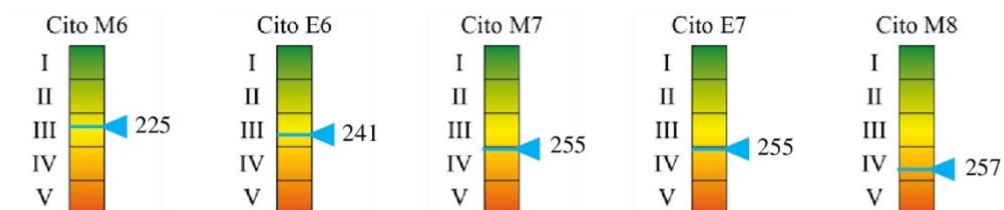
Motivatie

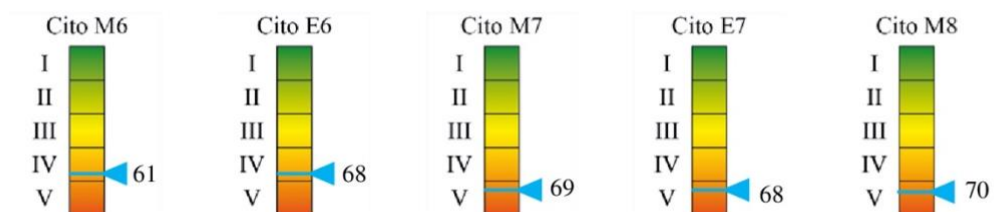
Begrijpend lezen

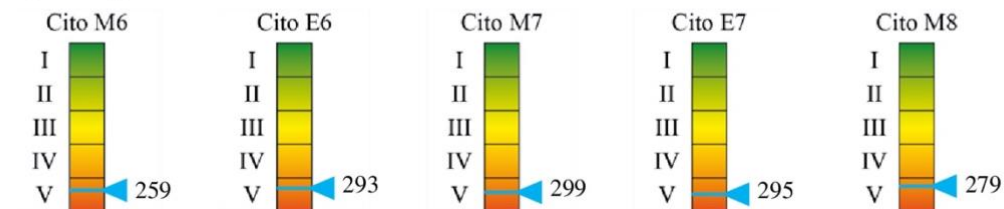
Rekenen

Technisch lezen - DMT

Spelling

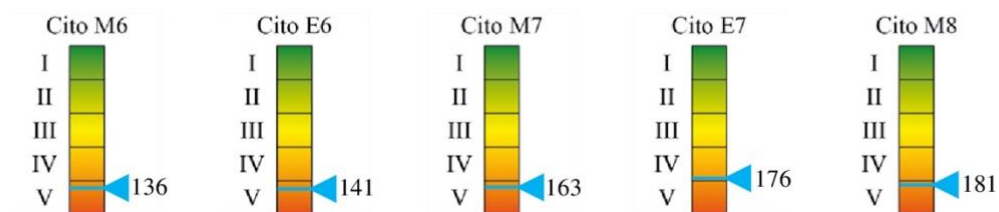
Schooladviesbeoordelingsformulier

Naam: Zahra Khaled
 Geslacht: Meisje
 Opleiding Vader: HBO
 Opleiding Moeder: WO+
 Migratieachtergrond: Syrische

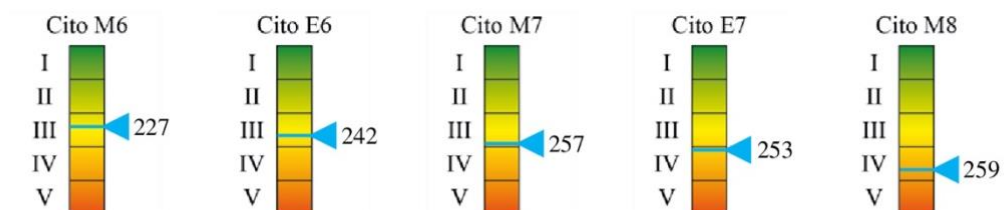
Motivatie

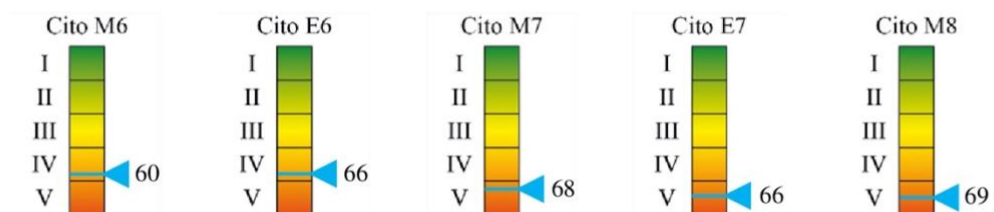
Begrijpend lezen

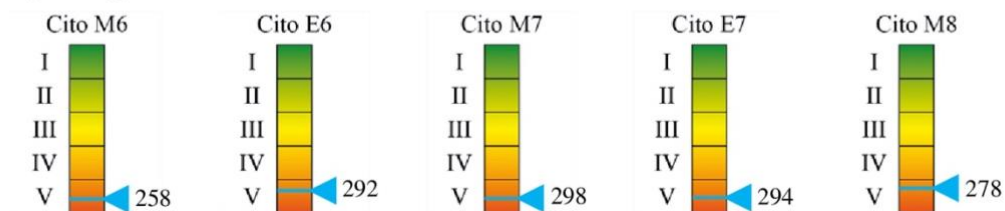
Rekenen

Technisch lezen - DMT

Spelling

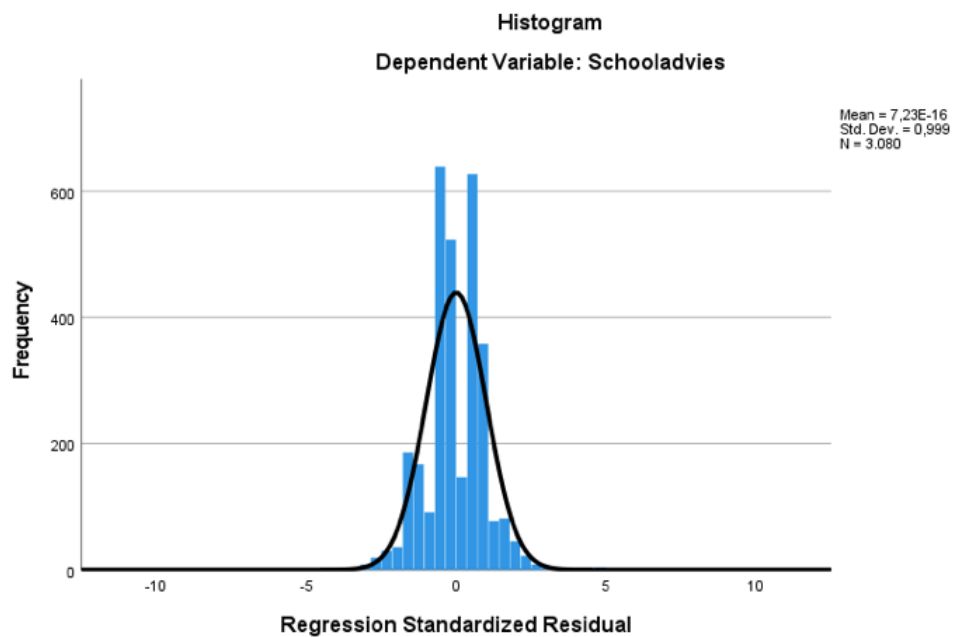

Bijlage D

Assumpties analyses

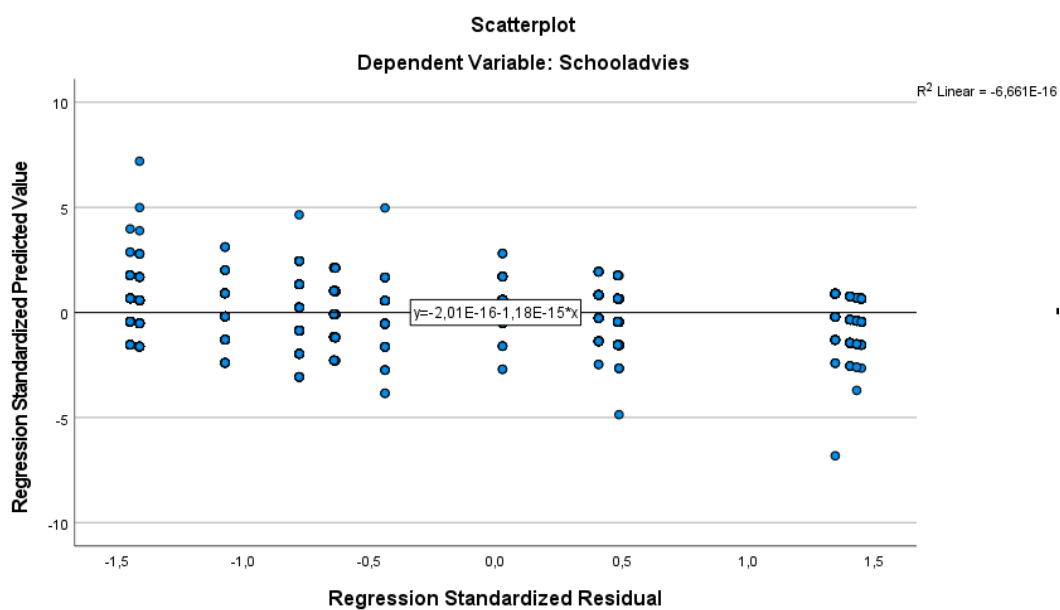
Figuur D1

Histogram Gestandaardiseerde Residuals

Figuur D2

Scatterplot stander vs regr...Residuals

Tabel D1*Multicollineariteit van de Onafhankelijke Variabelen*

Variabele	Statistics VIF
Migratieachtergrond	1,45
Geslacht	1,56
SES	3,27
Motivatie	2,12
Bevestigen/ontkrachten	1,37
B15	13,46
R5	5,28
T15	6,60
S1	8,86